הלכה · משנה תורה · מפרשים · כסף משנה · ספר טהרה

כסף משנה על משנה תורה, הלכות שאר אבות הטומאות

רבנו יוסף קארו [מרן הבית יוסף]

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

כסף משנה על משנה תורה, הלכות שאר אבות הטומאות

רבנו יוסף קארו [מרן הבית יוסף]

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/כסף-משנה-על-משנה-תורה-הלכות-שאר-אבות-הטומאות/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 8
הלכה א 8
הלכה ב 9
הלכה ג 9
הלכה ד 9
הלכה ה 9
הלכה ו 9
הלכה ז 9
הלכה ח 10
הלכה ט 11
הלכה י 11
הלכה יא 12
הלכה יב 12
הלכה יג 13
הלכה יד 13
הלכה טו 13
הלכה טז 13
הלכה יז 13
פרק ב 15
הלכה א 15
הלכה ב 15
הלכה ג 15
הלכה ד 16
הלכה ה 16
הלכה ו 17
הלכה ז 17
הלכה ח 18
הלכה ט 18
הלכה י 18
הלכה יא 19
הלכה יב 19
פרק ג 19
הלכה א 19
הלכה ב 19
הלכה ג 20
הלכה ד 21
הלכה ה 21
הלכה ו 21
הלכה ז 21
הלכה ח 21
הלכה ט 21
הלכה י 22
הלכה יא 22
הלכה יב 22
הלכה יג 22
הלכה יד 23
הלכה טו 23
הלכה טז 23
פרק ד 23
הלכה א 23
הלכה ב 23
הלכה ג 23
הלכה ד 24
הלכה ה 24
הלכה ז 24
הלכה ח 24
הלכה ט 24
הלכה י 24
הלכה יא 24
הלכה יב 25
הלכה יג 25
הלכה יד 25

פרק ה 25
הלכה א 25
הלכה ב 27
הלכה ג 27
הלכה ד 28
הלכה ה 28
הלכה ו 28
הלכה ז 29
הלכה ח 29
הלכה ט 29
הלכה יא 29
הלכה יב 30
הלכה יג 30
הלכה יד 30
הלכה טו 30
הלכה טז 30
הלכה יז 31
הלכה יח 31
הלכה יט 31
פרק ו 31
הלכה א 31
הלכה ב 31
הלכה ג 31
הלכה ד 31
הלכה ה 32
הלכה ו 32
הלכה ז 32
הלכה ח 32
הלכה יא 33
הלכה יב 33
הלכה יג 33
הלכה יד 33
הלכה טו 33
הלכה טז 34
פרק ז 34
הלכה א 34
הלכה ב 34
הלכה ג 35
הלכה ד 36
הלכה ה 36
הלכה ו 37
פרק ח 37
הלכה א 37
הלכה ב 37
הלכה ג 38
הלכה ד 38
הלכה ה 38
הלכה ו 39
הלכה ז 39
הלכה ח 39
הלכה ט 39
הלכה י 39
הלכה יא 40
הלכה יב 41
הלכה יג 41
פרק ט 41
הלכה א 41
הלכה ב 41
הלכה ג 41
הלכה ד 41
הלכה ה 41
הלכה ו 42
הלכה ז 42
הלכה ח 42

הלכה יא 42
פרק י 42
הלכה א 42
הלכה ב 42
הלכה ג 43
הלכה ד 43
הלכה ה 44
הלכה ו 44
הלכה ז 44
הלכה ח 44
הלכה ט 44
הלכה י 44
פרק יא 44
הלכה א 44
הלכה ב 45
הלכה ג 45
הלכה ד 45
הלכה ה 45
הלכה ו 45
הלכה ז 46
הלכה ח 46
הלכה ט 46
הלכה י 48
הלכה יא 49
הלכה יב 49
הלכה יג 50
הלכה טו 50
הלכה טז 50
פרק יב 50
הלכה א 50
הלכה ג 50
הלכה ו 51
הלכה ז 51
הלכה ח 51
הלכה ט 52
הלכה י 52
הלכה יא 52
הלכה יב 52
הלכה יג 53
הלכה יד 53
הלכה טו 54
הלכה טז 54
פרק יג 54
הלכה א 54
הלכה ב 54
הלכה ג 55
הלכה ד 55
הלכה ה 55
הלכה ו 56
הלכה ח 57
הלכה ט 57
הלכה י 57
הלכה יא 57
הלכה יב 57
הלכה יג 58
פרק יד 58
הלכה א 58
הלכה ב 58
הלכה ג 58
הלכה ד 58
הלכה ה 59
הלכה ו 59
הלכה ז 59
הלכה ח 59

הלכה ט 60
הלכה יא 60
הלכה יב 60
פרק טו 60
הלכה א 60
הלכה ב 60
הלכה ג 60
הלכה ד 60
הלכה ה 61
הלכה ו 61
הלכה ז 61
הלכה ח 61
הלכה ט 62
הלכה י 62
הלכה יא 62
פרק טז 62
הלכה א 62
הלכה ב 62
הלכה ג 63
הלכה ד 63
הלכה ה 63
הלכה ו 63
הלכה ז 64
הלכה ח 64
הלכה ט 64
הלכה י 64
פרק יז 64
הלכה א 64
הלכה ב 65
הלכה ג 65
הלכה ד 65
הלכה ה 65
הלכה ו 66
הלכה ז 66
הלכה ח 66
הלכה ט 66
פרק יח 66
הלכה א 66
הלכה ב 66
הלכה ג 66
הלכה ד 66
הלכה ה 67
הלכה ו 67
הלכה ז 67
הלכה ח 68
הלכה ט 68
הלכה י 68
הלכה יא 69
הלכה יג 69
הלכה יד 69
הלכה טו 69
הלכה טז 69
פרק יט 69
הלכה א 69
הלכה ב 69
הלכה ג 70
הלכה ד 70
פרק כ 70
הלכה א 70
הלכה ב 70
הלכה ג 70
הלכה ד 70
הלכה ו 71
הלכה ז 71

הלכה ח 71
הלכה ט 71
הלכה י 71
הלכה יא 71
הלכה יג 72

פרק א

הלכה א

הנבילה אב מאבות הטומאה. בריש כלים מני לה באבות הטומאה.

ומה שכתב ששיעורה בכזית. מפורש בכמה מקומות מהם פירקא קמא דאהלות ופרק העור והרוטב (חולין דף קי"ז ע"ב) ובתורת כהנים סוף פרשת שמיני יליף מדכתיב והאוכל מנבלתה יכבס בגדיו וטמא עד הערב לא בא אלא ליתן שיעור לנוגע ולנושא בכזית כמו האוכל ואיתיה פרק יוצא דופן (נדה דף מ"ב ע"ב). ודקדק רבינו לכתוב מבשרה למעט עצמות כדאיתא בפרק ו' דעדיות (משנה ג') ובסוף פרק בהמה המקשה (חולין דף ע"ז:) ובתורת כהנים פרשת שמיני:

ומה שכתב מטמא אדם וכלים במגע וכו'. בריש כלים ובתורת כהנים מייתי לה מדכתיב כל הנוגע בנבלתם יטמא עד הערב והנושא את נבלתם יכבס בגדיו וטמא עד הערב הנוגע יטמא עד הערב ואין הנוגע מטמא בגדים והנושא יכבס בגדיו מלמד שהנושא מטמא בגדים:

וכתב רבינו בפירקא קמא דכלים דע שאומרו יתברך יכבס בגדיו אין הכוונה בו שהוא יטמא הבגדים שהוא לבוש לבד אבל הכוונה שהוא יטמא אי זה בגד ילבש אותו או לא וכן שאר הכלים ולשון סיפרא מטמא שאר כלים כבגדים זולת כלי חרס שהוא לא יטמאהו זולת האב וכו' וזה אשר אמרנו שהוא מטמא בגדים וכלים בתנאי שיגע בהם והוא מחובר בזב אשר טימאהו ויהיו אלו הכלים אז ראשון ולא שני לפי שהוא לא יטמא מפני נגיעתו לבד אבל מפני נגיעתו והוא לא פירש ממטמאיו אולם כאשר פירש ממטמאיו יהיה אז ראשון והוא ולד הטומאה ולא יטמא בגדים. ודבריו אלה מבוארים בסוף זבים הנושא את הנבילה מטמא שנים ופוסל א' פירש מטמא אחד ופוסל אחד.

ומה שכתב כמרכב הזב. כלומר כמו שהמרכב אינו מטמא בגדים במגע ומטמא בגדים במשא כמו שנתבאר בפרק ו' מהלכות מטמאי משכב ומושב:

כיצד אדם שנגע בנבילה וכו'. **ואם נגע בבגדים אפילו בשעת מגעו בנבילה**. נתבאר בסמוך.

ומה שכתב וכן כלים שעליו טהורים לפי שהוא ולד. כך היא הנוסחא האמיתית ולא כמו שכתב בספרים לפי שהן וטעות סופר הוא.

ומה שכתב ואינו מטמא לא אדם ולא כלי חרס. בתורת כהנים הנושא יכבס בגדיו מנין לעשות שאר כלים כבגדים ת"ל טמא יכול יטמא אדם וכלי חרס ת"ל בגד בגד הוא מטמא ואינו מטמא אדם וכלי חרס.

ומ"ש ואפילו בשעת נשיאתו כמו שביארנו במטמאי משכב ומושב. פ"ו:

הלכה ב

אחד בהמה וחיה וכו'. בפרק בהמה המקשה (חולין דף ע' ע"ב) יליף דנבלת בהמה וחיה בין טמאין בין טהורים מטמאים:

ושחיטת בהמה וחיה הטהורים מטהרתן. במשנה פרק בהמה המקשה (חולין דף ע"ב ע"ב) דטריפה שחיטתה מטהרתה מטומאה.

ומ"ש ואפילו שחט חולין בעזרה וקדשים בחוץ. משנה בפרק חטאת העוף (זבחים דף ס"ח) שחט חולין בפנים וקדשים בחוץ אינה מטמאה בבית הבליעה.

ומ"ש ואם אירע פיסול בשחיטתה הרי זו נבילה וכו'. משנה בפרק השוחט (חולין דף ל"ב):

הלכה ג

בהמה טמאה וחיה טמאה וכו'. במשנה פרק בהמה המקשה (חולין דף ע"ב ע"ב):

וכל הנבילות וכו'. משנה פרק ד' דמעילה (דף ט"ו):

הלכה ד

מוח הרי הוא וכו'. מתבאר בפרק העור והרוטב עלה קכ"ה:

ודם הנבילה אינו וכו'. בפרק בתרא דעדיות וכתב שם רבינו שכן הלכה ובפרק המנחות והנסכים (מנחות דף ק"ג ע"ב) א"ר יהושע בן בתירא שכך עשו מעשה.

ומ"ש אלא הרי הוא כמשקין טמאים וכו'. כתב רבינו בעדיות בפ' הנזכר שכך נתבאר בירושלמי וכ"כ רש"י בפרק המוציא:

הלכה ה

חלב בהמה טהורה וכו'. בס"פ חטאת העוף (זבחים דף ס"ט.) ובפרק בתרא דעוקצין.

ומ"ש ואם הוכשר וכו'. בפרק בתרא דעוקצין:

והנוגע בחלב החופה את הכוליא וכו'. בפרק העור והרוטב (חולין דף קכ"ו):

אבל בהמה טמאה והחיה בין טהורה בין טמאה וכו'. בס"פ חטאת העוף (זבחים דף ע'):

הלכה ו

הכוי חלבו מטמא כבשרו וטומאתו בספק וכו'. בפ"ב דבכורים:

הלכה ז

ואלו דברים שאין מטמאין וכו'. משנה פרק העור והרוטב (חולין דף קי"ז ע"ב).

ומ"ש אפילו עיקרן הרך וכו'. שם בגמרא.

ומ"ש בד"א בזמן שפירשו מן הנבילה אבל הנוגע באחד מכל אלו כשהם מחוברים וכו' והוא שיהיה בבשר כזית וכו'. בס"פ העור והרוטב:

הלכה ח

האלל בין שפלטתו חיה וכו'. במשנה בראש פרק העור והרוטב מני אלל בהדי הנך דאין מצטרפין לטמא טומאת נבילות ומסיים בה רבי יהודה אומר האלל המכונס אם יש בו כזית במקום אחד חייב עליו ופירש"י המכונס הנאסף במקום אחד דהואיל ואחשביה לא בטיל וחשיב הבשר נבילה וחייב עליו אם נגע ונכנס למקדש או אכל קדש ובגמרא (דף קכ"א) מאי אלל ר"י אמר מרטקא ר"ל אמר בשר שפלטתו סכין וכו' ת"ש רבי יהודה אומר האלל המכונס אם יש בו כזית במקום אחד חייבין עליו אמר רב הונא והוא שכנסו בשלמא למ"ד בשר שפלטתו סכין היינו דכי איכא כזית מיחייב אלא למ"ד מרטקא כי איכא כזית מאי הוי עץ בעלמא הוא אליבא דרבי יהודה כ"ע לא פליגי כ"פ אליבא דרבנן ופירש"י והוא שכנסו וכו' אבל מתכנס מאליו כגון על ידי תינוקות שלא במתכוון לא:

וכתב הראב"ד ואם כנסו והיה בו כזית א"א לא נהיר דכי מעיינת בשמעתא וכו'. טעמו דרבי יהודה יחידאה הוא ולית הלכתא כוותיה והיאך פסק רבינו כמותו. ומ"ש ורבי יהודה גופיה אליבא דרבי ישמעאל קמיירי היינו לומר דבההוא פירקא (דף קכ"ד) תנן עור שהיו עליו כשני חצאי זיתים מטמא במגע אבל לא במשא דברי רבי ישמעאל ר"ע אומר לא במגע ולא במשא וכו' מפני שהעור מבטלן ומסיק בגמרא דלרבי ישמעאל בין פלטתו חיה בין פלטתו סכין אין העור מבטלו ואמרינן בגמרא דרב הונא דאמר והוא שכנסו כרבי ישמעאל וכיון דקי"ל הלכה כר"ע מחבירו ה"ל הא דרבי יהודה דלא כהלכתא. וליישב דעת רבינו י"ל דמשמע לרבינו דכיון דרב הונא מפרש דברי ר' יהודה אלמא ס"ל דהלכתא כוותיה ואין זה כדאי דהא אפשר דמפרש מילתיה דרבי יהודה לאו משום דהלכתא כוותיה אלא למשמע מיניה לרבנן דאפילו בשכנסו פליגי ועוד דאיתא בגמרא (דף קכ"א ע"ב) אמר רב הונא שני חצאי זיתים שישנן ע"ג העור מבטלן ומסיק בגמרא דלר"ע קאמר לאשמועינן דאפילו בפלטתו חיה סבר ר"ע דהעור מבטלן והשתא איכא למימר כיון דרב הונא אמר מימריה אליבא דר"ע אלמא דהלכתא כוותיה וטפי הוה עדיף למסמך על האי מימרא דרב הונא דאתיא כר"ע דהלכה כמותו מחבירו מלמיסמך אאידך מימרא דאתיא כרבי ישמעאל דפליג אר"ע וכרבי יהודה דפליג ארבנן וע"ק שרבינו לקמן בסמוך פסק כר"ע ולכך נראה לומר שסובר רבינו דר"י כר"ע נמי אתי דע"כ לא טיהר ר"ע אלא כשעודם בעור אבל אם כנסו טמא דליכא למימר ביה העור מבטלו כיון שעכשיו אינו בעור ואע"ג דבגמרא לא משמע הכי דאהא דאמר רב הונא שני

חצאי זיתים שישנן ע"ג העור העור מבטלן קאמר ת"ש רבי יהודה אומר האלל המכונס וכו' עד ורב הונא דאמר כר"ע איכא למימר דאה"נ דהוה מצי למימר דלא שייכא פלוגתא דרבי ישמעאל ור"ע בדרבי יהודה דהתם בעודם בעור ודרבי יהודה שכנסו ואינו בעור אפילו ר"ע מודה אלא שהשיב לו לפי דרכו שלא היה מחלק בין עודם בעור לכנסו ואינו בעור וכיון שחילוק זה מסתבר טעמיה נראה לרבינו לחלק בכך ומ"מ עדיין הקושיא הראשונה במקומה עומדת למה פסק כרבי יהודה דיחידאה הוא וצ"ל דטפי משמע דרב הונא סבר דהלכה כרבי יהודה כיון דאמר מילתיה אליביה דאי למשמע מיניה לרבנן טפי עדיף למימר על מלתייהו דרבנן והאלל אמר רב הונא אע"פ שכנסו שלא היה מאריך בכך יותר מהשתא כי אמרה על רבי יהודה הילכך ודאי דסבר על רב הונא דהלכה כרבי יהודה:

הלכה ט

ואלו בהמות וכו'. משנה פרק העור והרוטב (חולין דף קכ"ב) ואע"ג דבההיא מתניתין מני בהדי הנך עור ראש העגל הרך ועור הפרסות השמיטם רבינו פה ובפ"ד מהמ"א משום דאמרינן בפרק הנזכר ובפרק אלו טרפות (חולין דף נ"ה) דיחידאה היא.

ומ"ש ואם עשה בהם מעשה וכו' כיצד אוזן חמור וכו' עד כל זמן שלא טענה. שם בגמרא.

ומ"ש הגיע זמנה לטעון וכו'. שם בעיא ולא איפשיטא:

הלכה י

המפשיט נבלת בהמה וכו'. משנה שם (דף קכ"ג) המפשיט בבהמה ובחיה וכו' לשטיחה כדי אחיזה ולחמת עד שיפשיט את החזה המרגיל כולו חיבור לטומאה ליטמא ולטמא. ובגמרא כמה כדי אחיזה טפח כפול ודעת רבינו כשיטת הר"י מאורלינ"ש דלא מטמא אלא עד כדי אחיזה ולא כדי אחיזה בכלל ואמרינן בגמרא מכאן ואילך מאי אמר רב (טהור הטהור) טהור המופשט רב אסי אמר טפח הסמוך לבשר טמא ופסק רבינו כרב לגבי רב אסי ועוד דבגמרא מתיב על רב אסי מברייתות ושנינהו בשינויי דחיקי וכתב רבינו בפירוש המשנה שהמפשיט לשטיח יקרע קודם מזנבה עד צוארה ואח"כ יפשיט ומפשיט לחמת הוא קורע העור בין שתי הרגלים מרגל לרגל ואח"כ חותך מכל צד בסכין או בידו עד שיצא כל העור שלם בהיקפו ומרגיל הוא שיוציא העור כולו שלם ממקום הרגל בלתי חתך ולא קרע עד שאם יקשור מקום הרגלים ימלאו אותו מים ולכך זה הוא חיבור עד שלא ישאר בו כלום.

ומה שכתב וכן המפשיט בשרצים וכו'. שם רבי דוסתאי בן יהודה משום ר"ש אומר המפשיט בשרצים חיבור עד שיפשיט את כולו. ויש לתמוה על רבינו למה פסק כן דהא כיון דבלשון יחיד קתני לה משמע דרבנן פליגי עליה:

עור שעל הצואר וכו'. משנה שם (דף קכ"ג) וכחכמים:

וכל עור שהוא חיבור וכו'. שם במשנה ליטמא ולטמא:

הלכה יא

עור שיש עליו כזית נבילה וכו'. משנה שם (דף קכ"ד).

ומ"ש מפני שהעור בשערו. נמצא בספר כתיבת יד מפני שהעור ושערו שומר לבשר והיא גירסא נכונה. וציב פי' רבינו חוט דק שנתפשט מן העור הסמוך לבשר.

ומ"ש בד"א שפלטתו חיה וכו'. שם ואע"ג דאיכא התם לישנא אחרינא פסק רבינו כי האי לישנא משום דאמרינן התם דכי אתא רבין וכל נחותי אמרו כי האי לישנא ופירש"י מרודד דק וקלוש וארוך ורחב דכי מצרפת ליה הוי כזית ומיהו לא טרח איניש ומצרף ליה ומיהו פלטתו חיה דלאו איהו בטליה לא בטיל:

הלכה יב

עור שיש עליו כשני חצאי זיתים בשר וכו'. משנה שם עור שיש עליו כשני חצאי זיתים מטמא במשא ולא במגע דברי רבי ישמעאל ר"ע אמר לא במגע ולא במשא ומודה ר"ע בכשני חצאי [זיתים] שתחבן בקיסם והסיטן שהוא טמא ומפני מה ר"ע מטהר בעור מפני שהעור מבטלן. ופירש"י מטמא במשא שהרי נשא כזית נבילה. ולא במגע דא"א ליגע ביחד ושתי נגיעות אין מצטרפות. לא במגע ולא במשא כדמפרש שהעור מבטלו. ומודה ר"ע דאע"ג דלא הוי כזית מעורה במקום אחד דלאו עור חיבור שהמסיט שני חצאי זיתים ביחד טמא. ובגמרא תניא בנבלתה ולא בעור שיש עליו שני חצאי זיתים יכול אף במשא ת"ל והנושא יטמא דברי רבי ישמעאל ר"ע אומר הנוגע והנושא את שבא לכלל מגע בא לכלל משא לא בא לכלל מגע לא בא לכלל משא ואיתא תו בגמרא אמר עולא שני חצאי זיתים שתחבן בקיסם אפילו מוליך ומביא כל היום כולו טהור מ"ט כתיב נשא וקרינן נושא בעינן נושא והוא דנישא בבת אחת וכו' ת"ש מודה ר"ע בכשני חצאי זיתים שתחבן בקיסם והסיטן שהוא טמא אמאי והא לאו נישא הוא במרודד. ופירש"י והוא דנישא שיהא כזית מחובר הניטל כולו כאחד בלא בית יד אחר. במרודד שיש כאן חצי זית ורחוק ממנו חצי זית ורצועות בשר מרודד מזה לזה ומחברתן עכ"ל. ומדברי רבינו שכתב שאין חיבורי אדם חיבור נראה שאינו מפרש כן אלא שהוא מרודד בידים ודבוק זה בזה ומשמע דכי תנן מודה ר"ע בכשני חצאי זיתים והסיטן שהוא טמא בהיסט קאמר דטמא

ולא במגע והכי משמע נמי מדקתני ומודה ר"ע משמע דמודה לרבי ישמעאל דמטמא במשא ואם כן קשה שזה היפך מאי דתניא לא בא לכלל מגע לא בא לכלל משא וצ"ל דלא אמרו כן אלא בתחובין בעור דוקא וכמבואר ברישא דברייתא וגם רבינו כשכתב שכל שאינו מטמא מן הנבילה במגע אינו מטמא במשא קאי אמאי דכתב ברישא עור שיש עליו כשני חצאי זיתי בשר נבילה העור מבטלן שאם לא תאמר כן נמצאו דבריו סותרים זה את זה תוך כדי דבור הילכך ע"כ לומר כן:

הלכה יג

בשר נבילה וכו'. פ"ג דבכורות עלה כ"ג וכר"י ואע"ג דאסיקנא בקשיא כיון דלא אסיקנא בתיובתא.

ומ"ש לפיכך נצל מן הנבלה וכו'. בפכ"ג ונזיר עלה נ' בעא מיניה אביי מרבא יש נצל לבהמה וקאמר דלמ"ד טומאה חמורה עד לגר פשיטא דאין לה נצל כי תבעי למ"ד טומאה חמורה עד לכלב ולא איפשיטא:

בשר נבילה שיבש וכו'. משנה ר"פ דם הנדה (נדה דף נ"ד ע"ב).

ומ"ש ואפילו באוכלין טמאים אינו מטמא:

הלכה יד

בשר נבילה שהיה סרוח וכו'. בפרק שלישי דבכורות עלה כ"ג:

הלכה טו

שליא של נבילה וכו'. משנה פרק בהמה המקשה (חולין דף ע"ז):

הקיבה והחלב של וכו'. בס"פ כל הבשר (חולין דף קי"ו ע"ב) אסיקנא דאע"ג דאין מעמידין בעור קיבת נבילה מעמידין בקיבת נבילה ובקיבה כשירה שינקה מהטריפה מ"ט חלב המכונס בה פירשא בעלמא היא:

הלכה טז

בהמה ששפעה חררת וכו'. בפ"ג דבכורות (דף כ"א ע"ב) ופירש"י ברוב דם וגנונים שיוצאים עמו ומקשה בגמרא (דף כ"ג ע"ב) מאי איריא משום ביטול ברוב תיפוק לי דלא איתחזי כלל הא נמי איתחזי מעיקרא אגב אימיה ופירש"י לאו סרוח מעיקרא היה דהא חזאי לגר אגב אימיה כל זמן שהיתה בבטן כלומר ולכך הוצרך לטעם ביטול ברוב:

הלכה יז

נבלה שנתערבה בשחוטה וכו'. בפרק ג' דבכורות עלה כ"ג תני רבי חייא נבילה ושחוטה בטילות זו בזו וכו' אמר רבי יוסי בר חנינא טהור מלטמא במגע אבל מטמא במשא ופירש"י טעמא דמטמא במשא דהא מ"מ הטומאה נשא ובפרק הקומץ עלה כ"ג אמר רב

חסדא נבילה בטילה בשחוטה שא"א לשחוטה שתיעשה נבילה ושחוטה אינה בטילה בנבילה שאפשר לנבילה שתיעשה שחוטה דלכי מסרחא פרחה טומאתה ורבי חנינא אמר איפכא ובעי עלה אליבא דמאן אי אליבא דרבנן הא אמרי מין במינו בטל אי אליבא דרבי יהודה הא אמר בתר חזותא אזלינן אידי ואידי מין במינו הוא אלא אליבא דרבי חייא דתני רבי חייא נבילה ושחוטה בטלות זו בזו רבי חייא אליבא דמאן אי אליבא דרבנן הא אמרי וכו' אי אליבא דר"י כל מין במינו לא בטיל לעולם אליבא דר"י וכי א"ר יהודה מין במינו לא בטיל ה"מ היכא דאפשר ליה למיהוי כוותיה אבל היכא דלא אפשר ליה למיהוי כוותיה בטיל ובהא קמיפלגי רב חסדא סבר בתר מבטל אזלינן ורבי חנינא סבר בתר בטל אזלינן ופירש"י נבילה בשחוטה אם יש שתי חתיכות שחוטה ואחת נבלה ואין ידוע אי זו היא בטלה בהן שאם נגע באחת החתיכות אינו טמא דאמרינן שחוטה היא. שא"א לשחוטה שתעשה נבילה והו"ל מין בשאינו מינו ובטל לדברי הכל. ושחוטה אינה בטילה בנבילה אם יש שתי חתיכות נבילה ואחת שחוטה ביניהן אינה בטילה ואם נגעה אחת בתרומה אינה נשרפת עליה אלא תולין דשמא זו היא השחוטה. שאפשר לנבילה שתעשה שחוטה לקמיה מפרש טעמיה דרב חסדא דאזיל בתר מבטל הואיל וא"א לרוב להיות כמועט הוי כמין בשאינו מינו ולא אזלינן בתר בטל דאע"ג דאיפשר למועט להיות כמרובה הוי כמין בשאינו מינו. בטלות זו בזו ורבי חנינא ורב חסדא מפרשי טעמא דרבי חייא דרב חסדא סבר נבילה בשחוטה א"ר חייא ולא שחוטה בנבילה:

וכתב הראב"ד אבל הנבילה אפשר א"א חסרון דעת אני רואה בכאן דכולה מילתא במנחות אליבא דר"י היא וכו'. טעמו לומר דכיון דקי"ל כרבנן לא היה לו לכתוב טעם האמור אליבא דר"י ועוד למה כתב כרב חסדא כיון דרבי חנינא פליג עליה ואפשר לומר דלרווחא דמילתא כתב רבינו דאפילו למאן דס"ל כר"י דמין במינו לא בטיל מודה בהא ובפלוגתא דר"ח ורב חסדא כתב כרב חסדא דבתרא הוא:

והר"י קורקוס ז"ל כתב דמאחר דבפרק משילין (ביצה דף ל"ח ע"ב) ובפ"ג דבכורות מייתי להא דרב חסדא ולא הזכירו שם שהיא אליבא דר"י וגם מדקאמר הכי איהו בסתמא משמע דלהלכה אמר כן יש לדחוק לומר דע"כ לא מסקינן בפרק הקומץ דאליבא דר"י קאמר ולא אליבא דרבנן אלא משום דהוה ס"ל דבטל לגמרי קאמר בין למגע בין למשא ולפ"ז הוי ביטול זה ביטול גמור ככל ביטול איסורין וכיון שכן לרבנן אין לחלק בדין ביטול אבל כיון דאסיקנא דדוקא במגע לא מטמא אבל במשא מטמא דטומאה כמאן דאיתא דמי א"כ אין ביטול זה כשאר ביטול דחשיב הדבר הבטל כמאן דליתיה משמע דסברי דלענין טומאה אין לומר ביטול ברוב כמו בשאר איסורין וכמו שכתבו

שם התוספות למאי דמפרש לה בנימוחו מעתה אפשר דאפי' רבנן מודו דדוקא היכא דאפשר להיות כמוהו הוא דבטל ביטול זה אבל כשא"א להיות כמוהו לא בטיל ויהיה דין מגע בזה כדין משא לר"י כמה שאפשר להיות כמוהו עכ"ל:

ומדברי רבינו שכתב ואין הכל מטמא במגע משמע שאפילו נגע בכל הזיתים ביחד טהור ויש לתמוה מאי שנא ממשא וכתב הר"י קורקוס ז"ל שהטעם שכיון שהטומאה על ידי נגיעת בשרו בטומאה וכל זית הוא בפני עצמו חשיבא כל נגיעה באפי נפשה כי כל נגיעה ונגיעה מחולקת היא לבדה ובכל זית יש נגיעה בפני עצמה כי הבשר הנוגע בזית זה אינו הנוגע בזית זה וחשיב כנוגע וחוזר ונוגע אבל נושאו ביחד אין מקום לחלק הזיתים ולעשותו כנושא כל זית בפני עצמו וקל להבין כך נראה לי דעת רבינו עכ"ל. ואם תאמר מ"ש דבחררת דם דבסמוך דמשום ביטול ברוב אינה מטמאה לא במגע ולא במשא והכא אין ביטול ברוב מועיל אלא למגע ולא למשא ותירץ הר"י קורקוס ז"ל דחררת דם שאני שבטל ביטול כי נתערבה החררה בדם וגנונים ונמחית בהם והוי הכל כמו הדם והגנונים ואין כאן עוד דבר שיטמא אבל כאן אין לומר כן דבאפי נפשה קאי אלא שאינה ניכרת:

פרק ב

הלכה א

בהמה או חיה שנשחטה וכו'. משנה בפרק העור והרוטב (חולין קי"ז:).

ומ"ש נחרה והרי היא מפרכסת ואבר הפורש וכו' ובשר הפורש וכו'. ברייתא שם (דף קכ"א ע"ב).

ומ"ש וכן טהורה שנפסלה בשחיטתה וכו'. הכי משמע התם דכל שאינה ניתרת באותה שחיטה דומיא דשחט רוב שנים אינה מטמאה אפילו טומאת אוכלין בעודה מפרכסת:

חלק הבהמה לשנים וכו' עד לכל דבר. בפ"ב דחולין עלה כ"א:

הלכה ב

בהמה שמת עוברה וכו'. משנה פרק בהמה המקשה (חולין דף ע' ע"ב) וכתנא קמא:

הלכה ג

בשר הפורש מבהמה וחיה עד כנבלה. בפרק העור והרוטב (חולין דף קכ"ח ע"ב).

ומ"ש בין טמאים: אחד אבר מן החי וכו' או אבר הפורש מן השליל שבבטנה. בפרק בהמה המקשה (חולין דף ע"ב) הוציא ידו וחתכו ואח"כ שחט את אמו שבחוץ טמא פירש אותו אבר שחתך טמא:

האיברים אין להם שיעור וכו'. בפרק קמא דאהלות.

ומ"ש והוא שיהיה האבר כברייתו בשר וגידים ועצמות. בס"פ העור והרוטב (חולין דף קכ"ח).
ומ"ש ויהיה עליו בשר כדי להעלות ארוכה. בפ"ק דכלים גבי אבר מן החי מן האדם ומשמע דה"ה לאבר מן החי מן הבהמה והכי אמרינן בפרק העור והרוטב.
ומ"ש או חסר עצמו טהור. בפ"ו דעדיות (משנה ג') ובפ"ב דאהלות גבי אבר מן החי מן האדם ונתבאר בפ"ב מהלכות טומאת מת ובתוספתא פ"ק דאהלות תני דה"ה לאבר מן החי מן הבהמה:

הלכה ד

הכוליא והלשון והשפה וכו'. בסוף פרק העור והרוטב יכול יהא בשר הפורש מן החי טמא וכו' עד כוליא וניב שפתים איכא בינייהו ומדכתב רבינו ויהיה האבר כברייתו בשר וגידים ועצמות משמע דפסק כרבי ויש לתמוה למה לא פסק כרבי עקיבא מחבירו ועוד קשה דכיון שפסק כרבי הו"ל למעט ארכובה כמו שמיעט כוליא ולשון ושפה וצריך עיון:

הלכה ה

האבר והבשר המדולדלין וכו'. משנה פרק העור והרוטב (דף קנ"ז).
ומ"ש נשחטה הבהמה וכו'. שם במשנה פלוגתא דר"מ ור"ש ופסק כר"מ:
וכתב הר"י קורקוס ז"ל שטעמו משום דבפרק מי שהוציאוהו (עירובין דף מ"ו ע"ב) אמרינן ר"מ ור"ש הלכה כדברי מי וסלקא בתיקו הילכך נקטינן כדברי המחמיר כמו שכתוב בהלכות עולם ועוד דהתם בעי רבה בהמה בחייה מהו שתעשה יד לאבר והיינו אליבא דר"מ גם בפרק בהמה המקשה מוכיח שהלכה כר"מ:
כתב הר"י קורקוס כבר נתבאר דבשר הפורש מן החי אין בו טומאת נבילות ומה שהזכיר רבינו בשר מדולדל משום סיפא דקאמר דהוי כשאר אוכלים אפילו בעודה במקומה מחוברים הזכירו והוא הנזכר במשנה עכ"ל.
ומ"ש ואינם מטמאים כנבילה וכו'. שם בגמרא.
ומה שכתב אבל אם מתה הבהמה וכו'. שם במשנה פלוגתא דרבי מאיר ורבי שמעון ופסק כרבי מאיר וכדבסמוך.
ומה שכתב ומה בין אבר מן החי וכו'. שם ברייתא.
ומה שכתב וזה וזה שוין לשיעור. כלומר דמטמאין בכל שהן ושצריך שיהיה בהם בשר וגידים ועצמות ויהיה עליו בשר כדי להעלות ארוכה נוסחא אחרת מצאתי בדברי רבינו שכתוב בה וזה וזה אין לו שיעור היא נוסחא נכונה:

הלכה ו

טריפה שנשחטה וכו'. משנה בפרק בהמה המקשה (חולין דף ע"ב:).

ומ"ש וכן השוחט את הבהמה ומצא בה עובר מת וכו'. משנה שם:

מצא בה בן ח' חי נטרף וכו'. א"א לפרש דאשוחט את הבהמה קאי דהא תנן בפרק בהמה המקשה (חולין דף ע"ד) השוחט את הבהמה ומצא בה בן ח' חי או מת [או בן תשעה מת] קורעו ומוציא את דמו כלומר ומותר באכילה שאין צריך שחיטה דשחיטת אמו מטהרתו אלא בשלא שחטה מיירי או ששחטה ונתנבלה בידו וקרעה ומצא בה בן ח' שאין שחיטה מטהרתו וכדתנן התם (דף ע"ב:) בן שמונה חי אין שחיטתו מטהרתו לפי שאין למינו שחיטה. אבל קשיא לי מ"ש נטרף אע"פ שנשחט אחר שנטרף אין שחיטתו מטהרתו מאי איריא נטרף אפילו לא נטרף נמי ונ"ל דהכי קאמר קרעה ומצא בה בן שמונה חי נטרף כלומר דינו כטריפה שאע"פ שהוא אסור באכילה אינו מטמא כל זמן שהוא חי ואם נשחט כיון שאין למינו שחיטה לא חשיבא שחיטה והו"ל נבילה, אבל לשון אחר שנטרף אינו נוח לי לפירוש זה דמאי אחר הרי טריפה הוא מתחלתו וצ"ל דמשום דאילו לא קרעה אלא שחטה או היה ממתין עד שתלד לא היה שם טריפות שייך לומר אחר שנטרף כלומר אחר שקרעה שהרי בכך נטרף:

לפיכך ולד בהמה וכו'. זה נלמד ממה שנזכר בסמוך בבן ח' שגם זה אין למינו שחיטה כל זמן שלא עברו עליו שבעה ימים גמורים כמבואר בפרק [רביעי] מהמ"א ובפרק ר"א דמילה (שבת דף קל"ד ע"ב) כל ששהה שמנה ימים בבהמה אינו נפל הא לא שהה ספיקא הוי:

וכתב הר"י קורקוס ז"ל שאפשר שלכך כתב רבינו אין שחיטתו מטהרתו מידי נבילה פירוש שאינו ודאי טהור אבל גם אינו ודאי נבילה וז"ש שהוא כנפל:

הלכה ז

השוחט את הבהמה וכו'. בפרק בהמה המקשה (חולין דף ע"ה ע"ב) וכר"י אליבא דרבנן.

ומה שכתב ואם נתנבלה אמו וכו'. זה פשוט שמאחר שאין שחיטת אמו מטהרתו הרי הוא חי ואין החי מתטמא וכו':

כתב הר"י קורקוס ז"ל כתב רבינו בהלכות מאכלות אסורות שאם שחט טריפה ומצא בה בן תשעה חי צריך שחיטה להתירו ולא ביאר רבינו בזה מה יהיה דינו לענין אם מת קודם שנשחט כי מהסוגיא דשם נראה שאם מת טהור מלטמא אף על פי דלענין אכילה בעי שחיטה לענין טומאה נטהר בשחיטת אמו וכן מתבאר גם בפרק כיסוי הדם

ונראה שהוא בכלל מה שכתב רבינו טריפה שנשחטה וכו' דכי היכי דטיהר אותה אף על פי שאסורה באכילה גם כן הדין בעובר. ומ"ש עליה וכן השוחט את הבהמה ומצא בה עובר מת היינו אפילו טריפה ועל מ"ש קודם קאי וכן מ"ש

כאן ואם מת קודם שיפריס אפי' כשהאם טריפה מיירי כי שחיטת טריפה ושחיטת כשירה לענין טומאה שוים הם מקרא דוכי ימות מן הבהמה דאף על גב דאין מועילה לטהר מידי נבילה בכשרה מטהרת בין היא בין העובר דכגופה דמי וקרוב לזה יתבאר בסמוך גבי אבר שיצא לחוץ, ומכל מקום מ"ש ואם מת קודם שיפריס לא קאי אאם נתנבלה כי אין שם שחיטה כלל ולא קאי אלא אשוחט את הבהמה ומצא בה וכו' והוא במשנה פרק בהמה המקשה כתנא קמא עכ"ל:

הלכה ח

טריפה שנשחטה. בפרק בהמה המקשה (חולין דף ע"ג):

הלכה ט

בהמה המקשה לילד וכו'. משנה שם (דף ע"ב) וכחכמים:

הוציא העובר את ידו וכו'. שם עלה ס"ט:

הלכה י

שחיטת עכו"ם נבילה וכו'. משנה בריש חולין (דף י"ג).

ומ"ש ואפילו ישראל עומד ע"ג ואם שחט בסכין יפה. פשוט שם דישראל עומד על גביו לא אמרו אלא בחש"ו.

ומ"ש אחד העכו"ם ואחד הכותי. שם עשאום כעכו"ם גמורים לכל דבריהם.

ומ"ש ואחד גר תושב. טעמו דכל שלא קיבל עליו כל המצות לא יצא מכלל עכו"ם:

ומ"ש וקרוב זה בעיני שאף זה מד"ס וכו', כתב עליו הראב"ד זו אחת מסברותיו וכו'. ואני שמעתי ולא אבין מ"ש ואין מטמאין ואין מיטמאין דאטו אנן מטמאין בטומאת העכו"ם וטהרתן עסקינן שיטעון עליו כן. וכן מ"ש כי הם כבהמות מה ענין זה לששחיטתן תהא מטמאה במשא דהא אפשר דשחיטת קוף נמי לא תטמא במשא כיון דשם שחיטה עליה ושוב אין כאן מי שיחשוב אותם לכלום. אבל אי קשיא על דברי רבינו הא קשיא שכתב שבגלל ע"ז נתרחקו הכותים ונאסרה שחיטתן שזו מנין לו שהרי איסור שחיטתן מדכתיב וזבחת נפקא ואף שחיטת קוף ממקרא זה נאסרה כמו שאמרו בתוספתא ריש חולין וזבחת ואכלת ולא שזבח העכו"ם ולא שזבח הקוף ואין זה ענין לע"ז ומזה ימשך טומאתם דכל שאינה זבוחה על ידי ישראל הרי היא כמתה בלא שחיטה ונבילה היא ואפשר שמפני שהרגיש רבינו בזה כתב וא"א לחייב כרת על טומאה זו על ביאת מקדש ואכילת

קדשיו כלומר לחייבו עליהם קרבן אלא בראיה ברורה כלומר שאע"פ שיש לטעון עליו כמו שכתבתי מ"מ כיון שיש לומר דלא נאסרה אלא בגלל ע"ז א"א לחייבו קרבן על טומאה זו על ביאת מקדש כדין החייב כרת על ביאת המקדש בטומאה שהוא ודאי מן התורה והיותר קרוב בעיני רבינו שהוא מד"ס ומשום לתא דע"ז ולטעמיה אזיל שכתב בפ"ד מהלכות שחיטה עכו"ם ששחט שחיטתו נבילה ולוקה על אכילתו מן התורה שנאמר וקרא לך ואכלת מזבחו וגדר גדול גדרו בדבר שאפילו עכו"ם שאינו עובד ע"ז שחיטתו נבילה ולפי דעתו ז"ל מה שאמרו בתוספתא דוזבחת ואכלת ולא שזבח העכו"ם ולא שזבח הקוף אסמכתא בעלמא היא:

הלכה יא

קוליית הנבילה וכו'. משנה וגמרא פרק העור והרוטב עלה קכ"ה:

הלכה יב

קולית שחישב עליה לנוקבה וכו'. שם בעיא דאיפשיטא דמחוסר נקיבה לאו כמחוסר מעשה דמי ורבינו שכתב שהוא ספק נראה שהיה לו גירסא אחרת. והר"י קורקוס ז"ל כתב שאפשר שלא סמך רבינו על אותו פשיטות משום דבפרק טבול יום אמרו דמחוסר יציאה כמחוסר מעשה דמי ומשמע דה"ה למחוסר נקיבה וה"ז ספק:

פרק ג

הלכה א

נבלת העוף הטהור וכו'. כל זה בת"כ פרשת אחרי מות ומייתי קצתו בפ"ה דזבים וקצתו בפרק חטאת העוף ובפרק יוצא דופן.

ומ"ש היה נוגע באדם ובכלי חרס וכו'. בת"כ שם יכול יטמא אדם וכלי חרס ת"ל בגד בגד הוא מטמא ולא אדם וכלי חרס.

ומ"ש ואחר שבלע אינו מטמא שאר כלים וכו'. בתורת כהנים שם:

הלכה ב

אין נבילת העוף הטהור צריכה מחשבה. פשוט בפרק בא סימן עלה נ':

חישב עליה לאכילה וכו'. בריש טהרות נבילת עוף טהור צריכה מחשבה ואינה צריכה הכשר והיינו דוקא בכפרים אבל בשווקים אינה צריכה מחשבה ולא הכשר כמו ששנינו בפ"ג דעוקצין:

הלכה ג

פרה אדומה וכו'. כתב הראב"ד א"א בחיי ראשי כאשר עיינתי את הדברים במקומם וכו'. ביאור הדברים דגרסינן בפרק טבול יום (זבחים דף ק"ה) ת"ר פרים ופרה ושעיר המשתלח וכו' עד צריכים הכשר טומאה ממקום אחר ופירש"י צריכין הכשר טומאה ממקום אחר הא דתנא דבי רבי ישמעאל ה"ק כל שאין סופו לטמא טומאה חמורה צריך הכשר טומאה ממקום אחר שיגע בשרץ או בנבילה ולא שיטמאו מאליו אבל מי שסופו לטמא טומאה חמורה א"צ ליגע בטומאה ומטמא טומאת אוכלים מאליו כגון פרה ופרים אבל חזי לטומאה מיהת בעלמא בעינן ולא ב"ח דלא אשכחן בבהמות בעלי חיים מטמאים ולפי פי' זה בין פרה ופרים בין נבילת עוף טהור א"צ ליגע בהם טומאה ולהאי פירושא ניחא מ"ש רבינו בנבילת עוף טהור שאף ע"פ שלא נגעה בהם טומאה מטמאים טומאת אוכלים אבל קשה מ"ש בפרה ופרים שצריכים ליגע בטומאה:

והראב"ד מפרש דה"ק האי דאמר רבי ישמעאל שסופו לטמא טומאה חמורה א"צ הכשר היינו לומר שיהיו ראויים לקבל טומאה לומר דא"צ הכשר מים אבל לעולם צריך הכשר טומאה ממקום אחר דהיינו דכל זמן שלא נגע בהם אינם מטמאים טומאת אוכלים ושעיר אינו מקבל טומאה משום דחי הוא ועל זה כתב דנהי דלהאי פירושא ניחא מ"ש רבינו בפרה ופרים אבל קשה מ"ש בנבלת עוף טהור שאע"פ שלא נגע בה טומאה מטמא טומאת אוכלים ואח"כ הקשה עוד דאע"ג דלפום הכי סוגיא דזבחים ניחא האי פירושא בדרבי ישמעאל וכדאמרן סוגיין בעלמא דרבי ישמעאל א"צ לא הכשר מים ולא הכשר שרץ ותיקשי ליה לרבינו בפרה ופרים מדרבי ישמעאל ולשון נמי שכתב אינו נוח לי דלא הוי מעין מ"ש לעיל אלא איפכא:

וליישב דעת רבינו י"ל שרבינו מפרש דרבי ישמעאל אין צריכין הכשר טומאה ולא הכשר שרץ קאמר מיהו היינו דוקא בנבלת עוף דנקט וכל כיוצא בה שהן מטמאין אדם במגע לאפוקי פרה ופרים שאינם מטמאים אלא המתעסקים בהם ולא את הנוגעים בהם בלא מתעסקים דכגון אלו צריכים הכשר שרץ שיקבלו טומאה ממנו ואז יטמאו אוכלים ומשקים ושעיר המשתלח שאינו מטמא טומאה מפני שהוא חי אינו מטמא אוכלים ומשקים ומה שאמרו צריכים הכשר טומאה ממקום אחר ה"פ אע"פ שאמר רבי ישמעאל שמי שסופו לטמא טומאה חמורה א"צ הכשר שרץ היינו דוקא במי שיש לו הכשר טומאה ממקום אחר דהיינו שהוא מטמא הנוגעים בו אפילו בלא מתעסקים לאפוקי פרה ופרים שאינם מטמאים את הנוגעים בהם בלא מתעסקים. אחר שכתבתי זה מצאתי לרבינו בפירוש המשנה בסוף זבים אמתני' דהנוגע בשרץ שדקדק לשון כיוצא בזה:

הלכה ד

כזית מנבלת הבהמה וכו'. בפרק יוצא דופן עלה מ"ב וכרבא.

ומ"ש או שהכניסו לתוך בליעתו וכו'. ג"ז שם וכרבא:

הלכה ה

הכורך כזית וכו'. תוספתא פ"ה דזבים. והטעם נראה דהיינו משום דכיון דחזרת מין מאכל הוא מין במינו אינו חוצץ משא"כ בסיב וכ"כ ר"ש:

הלכה ו

הבולע נבלת העוף הטהור וכו'. בת"כ פרשת אחרי מות יכול אם הקיאה תהא מטמאה בגדים דרך יציאתה ת"ל אשר תאכל בדרך אכילתה היא מטמאה ואינה מטמאה דרך יציאתה:

הלכה ז

מעי של נבלת העוף הטהור וכו'. כתב הראב"ד זו המימרא לא מצאתי בשום מקום וכו' בפרק רבי ישמעאל דאמר אילפא ביצי נבילת עוף טהור מקצתן בחוץ וכו' והתוספות כתבו בפרק רבי ישמעאל עלה ע' על הא דאילפא שר"ת מצא בספר ר"ג מעי נבלת עוף טהור מקצתו בחוץ וכו' ומפרש רבינו דהיינו לומר שאם יש בבית הבליעה כזית טמא ואף על פי שלפי זה קשה האי דמסיים בה מבחוץ אינו מטמא בגדים דמאי קמשמע לן י"ל דה"ק אף על פי שמקצתו בחוץ במקום שאינו מטמא קצתו אחר שהוא בבית הבליעה מטמא והר"י קורקוס ז"ל האריך להקשות על פירוש רש"י ופירוש רבינו תם ולהכריח פירוש רבינו:

הלכה ח

בלע ממנה אבר שלם וכו' אפילו נטל צפור וכו'. תוספתא בסוף זבים שם ואיתא בפרק גיד הנשה (חולין דף ק"ב) לענין איסור אכילה:

הלכה ט

הכנפיים והנוצה וכו'. בריש טהרות (פ"א משנה ב).

ומה שכתב שהחרטום והצפרנים מצטרפין. גם זה שם.

ומה שכתב דהיינו דוקא במקומות הרכים הקרובים מן הבשר. בפרק העור והרוטב עלה קכ"א.

ומה שכתב ראשי אגפיים וראש הזנב. בריש טהרות שם וכתנא קמא.

ומה שכתב והעצמות אפילו הרכות. משום דראשי אגפיים וראש הזנב וחרטום וצפרנים מיתנו בריש טהרות בהדי הדדי וכי היכי דחרטום וצפרנים מיירי במקומות הרכים ראשי אגפיים וראש הזנב נמי מיירי בהאי גוונא:

הלכה י

האוכל מנבלת העוף הטהור מן העצמות וכו'. בפרק קמא דביצה עלה ז'.

ומ"ש בעצמות הרכים. משום דאל"כ פשיטא דלאו בני אכילה נינהו כלל.

ומ"ש ומן הדם. תוספתא סוף זבים.

ומ"ש אבל האוכל מן האשכול של ביצים וכו'. בפרק קמא דביצה. ופירש"י שלל של ביצים כשהם כבושים ושלולים וקבועים בשדרה. מן האשכול מבשר השדרה שהביצים אדוקים שם.

ומ"ש או שהמחהו בחמה וכו'. פ"ק דביצה ותוספתא בסוף זבים ובפ' העור והרוטב:

הלכה יא

נבלת העוף הטהור וכו'. בפרק ח' דטהרות (משנה ו) גבי גוזל שנפל לגת ופרק שביעי דנזיר דף נ' ופרק שלישי דבכורות דף כ"ג נתבאר דאפילו טומאה קלה חלה עד לכלב.

ומה שכתב וכן אם יבשה וכו'. נתבאר בפרק ראשון.

ומה שכתב והאוכל נצל של נבילת העוף הטהור ה"ז טהור. אף על פי שבנצל של בהמה כתב בפרק א' שהוא ספק כתב כאן שהוא טהור משום דמשמע ליה דכיון דבנזיר פרק ז' איבעיא להו אם יש נצל לבהמה משמע דבעוף פשיטא ליה דאין נצל דאל"כ הכי הוה ליה למיבעי נצל בשאר ב"ח או לא:

הלכה יב

עוף טהור שנטרף וכו'. במשנה בס"פ חטאת העוף (זבחים דף ס"ט) כרבי יוסי ורבי מאיר לגבי רבי יהודה.

ומה שכתב ואפילו נשחט בעזרה. גם זה שם שחט חולין בפנים וקדשים בחוץ אינם מטמאות בבית הבליעה.

ומ"ש ואם נמלק ונמצאת טריפה וכו'. שם במשנה ודלא כרבי מאיר.

ומ"ש והמולק חולין בפנים או שמלק קדשים בחוץ וכו'. שם במשנה (דף ס"ח ע"ב):

הלכה יג

המולק קדשים בפנים וכו'. שם בברייתא (דף ס"ט):

כיוצא בו עגלה ערופה וכו'. סוף פרק חטאת העוף (זבחים דף ע' ע"ב):

הלכה יד

נבילת העוף הטמא טהורה וכו'. בריש טהרות (פרק א' משנה ג') וממה שכתב רבינו הרי היא כאוכלים טמאים משמע דאפילו לא נגע בה שרץ הם טמאים וכן משמע מדבריו בפירוש המשנה וקשה על זה דהא אמרי' דדוקא מי שסופו לטמא טומאה חמורה אין צריך הכשר שרץ ונבילת עוף טמא אין בה שום טומאה אלא שמוכנת לקבל טומאה על ידי מחשבה והכשר כשאר אוכלים וכן כתב ר"ש וכן נראה מדברי רש"י בשלהי גיד הנשה (חולין דף ק"ב) ד"ה ה"ג וכן כתב ה"ר עובדיה ז"ל ותירץ הר"י קורקוס ז"ל שבכלל מה שכתב רבינו והוכשרה הוי הכשר מים ונגיעת שרץ כי כן נקרא הכשר שרץ והדעת מכריע דכיון דבעינן הכשר מים היינו לקבל טומאה להבא אם יגע בה שרץ כי על ידי מים לבד תיעשה אוכל [ולא] טמא למפרע וגם מדברי רבינו יש להוכיח כן כי גבי נבילת עוף טהור כתב אף על פי שלא נגע בטומאה אחרת וכאן לא כתב כן עכ"ל:

הלכה טו

אחד העוף הטהור ואחד העוף הטמא וכו'. בת"כ פרשת שמיני על פסוק ולאלה תטמאו:

הלכה טז

אבר מן המת מן העוף וכו'. כתב כן להבדיל בין אבר מן המת ואבר מן הנבילה לאבר מן השרץ שאין להם שיעור ולמד כן מדלא הזכיר התנא אלא אלו גבי הא דתנן בפרק קמא דאהלות (משנה ז') האיברים אין להם שיעור:

פרק ד

הלכה א

שמנה שרצים האמורים בתורה וכו':

הלכה ב

השרץ אב מאבות הטומאה וכו' עד ואינו מטמא במשא. בריש כלים.

ומה שכתב והנוגע בו אינו מטמא בגדים בשעת מגעו. פשוט שהרי אין כתוב בהם שהנוגע בהם יכבס בגדיו אלא הנוגע בהם במותם יטמא עד הערב.

ומה שכתב ושיעור טומאתו בכעדשה. בתורת כהנים ובשלהי פירקא קמא דחגיגה (דף י"א) ובפרק כהן גדול ונזיר (דף נ"ב).

ומה שכתב וכל השרצים וכו'. משנה פרק ד' דמעילה [דף ט"ו]:

הלכה ג

האיברים אין להם שיעור וכו'. בפרק קמא דאהלות:

אבר מן השרץ כברייתו וכו'. זהו פירוש מה ששנינו האיברים אין להם שיעור:

הלכה ד

ומ"ש והוא שיהיה בבשר שעליו או במוח שבעצם כדי להעלות ארוכה. מתבאר בפרק העור והרוטב עלה קכ"ה:

הלכה ה

בשר מן החי הפורש וכו' עד ואם פירשו מן החי טהורים. בפרק העור והרוטב (חולין דף קכ"ח ע"ב):

הלכה ז

דם השרץ כבשרו ומצטרף בכעדשה. משנה פ"ד דמעילה (דף נ"ד שהוא י"ז):

ומ"ש כל זמן שהוא מחובר בבשר. שם בגמרא אמר רב חנין וכו' ומפרש רבינו דהיינו לומר דדוקא בעוד הדם בשרץ אבל אם פירש הדם מן השרץ אינו מצטרף:

הלכה ח

עצמות השרץ וגידיו וצפרניו טהורים. בת"כ מנבלתם ולא מן העצמות ולא מן השינים ולא מן הצפרנים.

ומ"ש וגידיו: ועור החולד והעכבר וכו'. משנה וגמרא בפ' העור והרוטב (חולין קכ"ב ע"א ע"ב) וכתנא דמתני':

הלכה ט

קוליית השרץ וכו':

הלכה י

ביצת השרץ המרוקמת וכו'. משנה וגמרא בפרק העור והרוטב (חולין דף קכ"ה ודף קכ"ו ע"ב) ושנינו בתוספתא דחולין פ"ח כמה היא ריקומה כדי שיראה השרץ מתוכה:

הלכה יא

השרץ שחציו בשר וכו'. משנה שם.

ומ"ש ואם השריץ ע"פ כולו וכו'. יש לתמוה דבגמרא משמע איפכא בין ללישנא קמא בין ללישנא בתרא לת"ק:

והר"י קורקוס ז"ל כתב הדבר מוכרח שדברי רבינו כר' יהודה או שסובר דלמאן דמתני לדריב"ל אסיפא דהיינו על דברי רבי יהודה משמע שסובר דהלכה כמותו כיון שמפרש דבריו ואין זה מוכרח או אפשר שסובר שאינו חולק על ת"ק וקצת משמע כן מדקאמר בלשון רישא וסיפא וגם זה דוחק אם לא שהיתה לרבינו גירסא אחרת ולמדו שם בברייתא חציו בשר וחציו אדמה מדכתיב בשרץ דמשמע כל שהוא משריץ ואפשר דעל ברייתא

זו סמך דכיון דמרבינן כל שהוא משריץ מינה שכל שהוא חציו לארכו כולו הוא משריץ וכולו מטמא אפילו נגע באדמה ואפשר דלנוגע בבשר לא איצטריך אלא לנוגע באדמה שכל שמקצתו בשר חשיב כולו שרץ וא"כ מתניתין לפ"ז בלא השריץ אלא שלפ"ז קשה אדריב"ל ועדיין צ"ע עכ"ל:

הלכה יב

בשר השרץ שנפסד וכו'. נתבאר בפ"א.

ומ"ש יבש וכו'. משנה בפרק דם הנדה (נדה דף נ"ד ע"ב).

ומ"ש אפילו כאוכלים טמאים אינו מטמא. ומ"ש במה דברים אמורים במקצת השרץ וכו'. בפרק דם הנדה (נדה דף נ"ו) ופירש"י שלדו דפוס צורתו קיימת שלא נשבר ונתפזר:

ומ"ש וקרוב בעיני שטומאה זו מדבריהם. אע"ג דבגמרא מייתי לה מקרא משמע לרבינו דאסמכתא בעלמא היא דכיון שנתייבש כ"כ הרי הוא כעפר אע"פ ששלדו קיים אלא שחכמים גזרו בו טומאה:

הלכה יג

כזית מן הנבילה וכעדשה מן השרץ וכו'. בפ"ג דטהרות ופרק כל המנחות באות מצה (מנחות דף נ"ד ע"ב):

וכתב הר"י קורקוס ז"ל ולא דמי לחיוב שבת דאיבעיא לן בפרק המצניע אם יש דיחוי וסלקא בתיקו וכתב רבינו בהלכות שבת פי"ח דהוי ספק דהתם שאני שאם הניחה באותה שעה הוה מיפטר ולכך י"ל שלא תצטרף ההנחה עם העקירה:

הלכה יד

השרץ אינו מטמא עד שימות וכו'. בפרק קמא דאהלות ופרק קמא דחולין עלה כ"א וכר"ל ומפרש רבינו דרבותא קמ"ל אע"פ שמעורין בעור הגוף דאל"כ פשיטא:

שאר שקצים ורמשים וכו'. בת"כ.

ומ"ש ואפילו כאוכלים טמאים אינם:

פרק ה

הלכה א

שכבת זרע אב מאבות הטומאה וכו' עד ואינה מטמאה במשא. בריש כלים.

ומ"ש ואין המתטמא בה מטמא בגדים בשעת מגעו. זה פשוט דכתיב ואיש כי תצא ממנו ש"ז ורחץ במים את כל בשרו וטמא עד הערב ואילו כיבוס בגדים לא קאמר:

ואחד הנוגע בה ואחד הרואה אותה בבשרו וכו'. בפרק יוצא דופן (נדה דף מ"ג ע"ב) או איש לרבות את הנוגע ובסוף זבים תנן בעל קרי כמגע שרץ כלומר שהוא ראשון:
וכמה שיעורה וכו'. בפרק יוצא דופן עלה מ"ג אמר ר' חנילאי משום ר"א בר"ש ש"ז לרואה במשהו לנוגע בכעדשה והא אנן מטמאין בכל שהן תנן מאי לאו לנוגע לא לרואה.
ומ"ש ואין הרואה טמא עד שתצא ממנו. משנה שם (דף מ.) הזב ובעל קרי אינן מטמאין עד שתצא טומאתן לחוץ. ומ"ש ויחתום ממנו פי האמה. שם (דף מג:) אמר שמואל זב צריך בחתימת פי האמה שנאמר או החתים בשרו מזובו והא אנן תנן מטמאים בכל שהן הוא דאמר כר' נתן דתניא ר' נתן אומר משום ר' ישמעאל זב צריך בחתימת פי האמה ולא הודו לו מ"ט דר' ישמעאל דאמר קרא או החתים בשרו מזובו ורבנן ההוא מיבעי ליה לח מטמא ואינו מטמא יבש ונראה מדברי רבינו שהוא פוסק כשמואל ויש לתמוה דכיון דר' ישמעאל הוא דאמר הכי ולא הודו לו וסתם מתניתין דלא כוותיה אע"ג דשמואל משמע דסבר כוותיה הא רב חנילאי סבר דלא כוותיה ואיהו עדיף דאתא כרבנן דלא הודו לו וכסתם מתניתין ואפשר היה ליישב זה לומר דטעמא משום דגרסינן בפרק המפלת עלה כ"ב בעא מיניה מרב הונא הרואה קרי בקיסם מהו וכו' עד כחתימת פי האמה ופירש"י הרואה קרי בקיסם וכו' עד בצר ליה שיעורא כדי קיסם וכיון דרבה ורב הונא ס"ל כשמואל פסק כוותייהו וקשה שהוא ז"ל פסק בסמוך דלרואה בכל שהוא כרב חנילאי ונמצא כמזכי שטרא לבי תרי ודבריו סותרים את דבריו:
וכתב הראב"ד עד שתצא ממנו ויחתום ממנו פי האמה א"א זה שיבוש דכל שהוא אינו צריך חתימת פי האמה וכו'. ויש לתמוה עליו איך לא הקשה עליו שהוא עצמו פסק בסמוך בהיפך וליישב דעת רבינו נאמר שהוא ז"ל סובר דרב הונא לא פליג ארב חנילאי דאיהו נמי סבר דלרואה כל שהוא כסתם מתניתין ומאי דאמר אינו מטמא אלא בחתימת פי האמה לא בשיעורא קאמר אלא היינו לומר שצריך שיגע בפי האמה וכך פירשו התוספות ולישנא דרבינו דייק כן שכתב עד שתצא ממנו ויחתום ממנו פי אמה ולא כתב כדי חתימת פי אמה ובזה אין כאן לא שיבוש ולא בלבול:
אחר שכתבתי זה מצאתי שגם הריטב"א סובר כרבינו והקשה על שיטת רש"י שהיא כשיטת הראב"ד וגריס כחתימת פי האמה בכ"ף שאיך אפשר שישיב לו כפי דעת ר' נתן ולימא ליה רבה אנא אליבא דרבנן מיבעיא לי דהלכתא כוותייהו וכ"ש דקשה שאמר אותו דרך תמיהא ובדרך פשוט והוא אליבא דיחיד ולא הקשו עליו מסתם מתניתין דתנן איפכא וכמו שהקשו פרק יוצא דופן על שמואל שאמר כן ועל רב חנילאי הקשו ג"כ וכאן לא הקשו כלל ונדחק הריטב"א לקיים דברי רב הונא אפילו כרבנן ומ"מ הקשה לשיטת

רש"י חדא שבכל הספרים כתיב בחתימת פי האמה בבי"ת ומשמע דלאו לשיעורא ועוד שהרי בפרק אלו דברים (פסחים דף ס"ז ע"ב) אמר ר"ש דבעל קרי צריך שיעור אמרינן דכר' נתן ס"ל משמע דלרבנן אין בעל קרי צריך שיעור ואם איתא לימא דר"ש אפילו כרבנן ומשום דחשיב ליה נוגע צריך שיעור א"כ ע"כ רב הונא אליבא דר"ש הוא דמיירי וע"ק דעיקר טעמא דבעי שיעורא היינו משום דחשיב ליה נוגע ואין דינו תלוי בשיעורא הכי הל"ל והלא הוא עצמו אינו מטמא אלא משום נוגע:

ומ"ש לפיכך אפילו ראה בקיסם וכו'. הם דברים תמוהים דרב הונא דאמר (נדה דף כ"ב) תיפוק ליה דהוא עצמו אינו מטמא אלא בחתימת פי האמה משמע דהיינו לומר וכיון דבקיסם ליכא חתימת פי האמה טהור וכן פירש"י ע"פ דרכו שפירש דלענין שיעורא אמר וכן פירשו התוספות ע"פ דרכם שפירשו דלענין שיגע בחתימת פי האמה קאמר וצ"ל שרבינו מפרש שרבה ששאל הרואה קרי בקיסם מהו היינו לומר אם הכניס קיסם בתוך האמה בפנים ועבר הקרי עליו ויצא ובא מפי האמה ומיבעיא ליה אי אמרינן דבעינן שמשנעקר ממנו עד שיצא מפי האמה הכל יהיה ממנו בלי שום ד"א שיעבור הקרי עליו או לא ואהדר ליה דהוא עצמו כלומר כשרואה קרי בלא קיסם אינו מיטמא אלא בחתימת פי האמה כלומר אע"פ שנעקר הקרי ובא סמוך לפי האמה אינו מטמא עד שיגיע לפי אמה ממש דממנו דקרא לא קאי אלא לפי אמה ממש וכיון שכן כי הכניס קיסם בפנים ועבר הקרי עליו מה בכך מאחר שאח"כ הגיע לפי אמה ממש ויצתה מפי אמה טמא הוא:

ואחד הרואה מחמת בשרו וכו'. בפרק אלו דברים (דף ס"ד ע"ב) ובפרק בנות כותים עלה ל"ה פשוט דש"ז מטמאה באונס פי' באונס ממאכל או משתה וכו' כמו שנתבאר בפ"ב ממחוסרי כפרה:

הלכה ב

אין שכבת זרע של קטן מטמאה וכו'. בריש פרק בנות כותים (נדה דף ל"ב ע"ב) איש אין לי אלא איש בן תשע שנים ויום אחד מנין ת"ל ואיש ופירש"י אין לי אלא איש ואיש אשר תצא ממנו שכבת זרע:

הלכה ג

שכבת זרע אדומה טהורה וכו'. בריש פרק בנות כותים עלה ל"ב.

ומ"ש ונמשכת. בתוספתא דזבים שנינו שכבת זרע היא קשורה ודומה ללובן ביצה שאינה מוזרת:

הלכה ד

וכל ש"ז שאין גופו של אדם וכו'. פרק יוצא דופן עלה מ"ג אמר שמואל כל ש"ז שאין כל גופו מרגיש בה אינה מטמאה מ"ט ש"ז אמר רחמנא בראויה להזריע וכו' לישנא אחרינא אמר שמואל וכו' עד הא טמויי מטמיא:

וכתב הראב"ד על דברי רבינו לישנא בתרא דגמרא אזרועי הוא דלא מזרעא הא טמויי מטמיא עכ"ל. כלומר משיג על רבינו למה לא פסק כלישנא בתרא. וי"ל שטעם רבינו משום דרבא לא סבר כלישנא בתרא אבל אי קשיא הא קשיא דבתרי לישני קמאי הוה ליה למפסק כלישנא בתרא דכל ש"ז שאינו יורה כחץ אינה מטמאה והוא ז"ל נראה שפסק כלישנא קמא דכל שכבת זרע שאין כל גופו מרגיש בה אינה מטמאה. וע"ק שפסק בבעיא דרבא כלישנא מציעאה דטמא וזה סותר מה שפסק קודם לכן כלישנא קמא ונ"ל שפסק כלישנא מציעאה דאינו יורה כחץ בכלל אין גופו מרגיש הוא אלא דכי הוו תרי לישני כדי לומר מאי ביניהו אנו צריכים לומר שאינו בכלל אין גופו מרגיש בה וא"כ כי נקט רבינו שאין גופו מרגיש בה הוי אינו יורה כחץ בכלל וכ"ש שכבר ביאר בסמוך דנעקר בהרגשה ויצא שלא בהרגשה טמא ותו ליכא למיטעי ואילו הוה נקט לישנא דשאינו יורה כחץ הוה אפשר לומר דאם נעקר שלא בהרגשה (ויצא בהרגשה) ולכלול גם את זה נקט לישנא דשאין גופו מרגיש בה:

הלכה ה

המהרהר בלילה וכו'. בפ"ח דמקוואות המהרהר בלילה ועמד ומצא בשרו כלומר איברו חם טמא ובפרק יוצא דופן (נדה דף מ"ג) מותיב מינה לשמואל דאמר כל שכבת זרע שאין כל גופו מרגיש בה אינה מטמאה דהא הכא כשמצא בשרו חם טמא שמא יצא ממנו אמאי והא לא ארגיש ומוקי לה במשמש מטתו בחלומו דא"א בלא הרגשה.

ומה שכתב הרהר ולא מצא בשרו חם וכו'. נלמד ממה שנתבאר בסמוך וכך הוא בתוספתא כלשון רבינו:

הלכה ו

המטיל מים וכו'. בפ"ח דמקוואות.

ומ"ש היו לבנים ונמשכים טמא. שם וכת"ק פי' חלוקים שמטיף טיפין חלוקים כמין שלשלת כך כתב ה"ר עובדיה ורבינו כתב חלוקים שלשלת ההזלה וכשזה יארע בתחלה אנו אומרים שמא עצר השתן הוא זה ואינו קרי וכן אם הכל כן מתחילה ועד סוף אבל אם באמצע או בסוף לבד ולא בתחלה הוי כמין קרי וטמא ופי' נמשכים שיהא השתן מתדבק קצתו בקצתו ואז הוא טמא בין יהיה בתחלה או באמצע או בסוף.

ומ"ש המטיל טיפין עבות וכו'. שם המטיל טיפין עבות מתוך האמה טמא דברי ר"א חסמא ומשמע דרבנן פליגי עליה ואמרי טהור:

הלכה ז

בעל קרי שטבל וכו'. גם זה שם.

ומ"ש במה דברים אמורים בחולה וכו'. שם וכר' יוסי ופסק כמותו משום דבסוף פ"ק דחולין (דף כ"ד ע"ב) מפרשי אמוראי מילתיה.

ומ"ש עד כמה הוא ילד וכו'. בספ"ק דחולין (שם):

הלכה ח

וכל אשה ששמשה וכו'. בפ"ח דמקוואות:

הלכה ט

אחד האיש וכו'. מפורש בתורה סוף פרשת מצורע:

ואין האשה וכו'. בפרק יוצא דופן עלה מ"א ומ"ב אליבא דרבנן.

ומ"ש והוא שתהיה בת שלש שנים וכו'. בת"כ ואשה פרט לקטנה או יכול שאני מוציא בת ג' שנים ויום א' ת"ל ואשה ואיתא בפרק בנות כותים (נדה דף ל"ב). ומ"ש בספרי **רבינו אשר ישכב את אשה** ט"ס הוא דאדרבה מאשה הוה משמע למעט כל קטנה ולא מרבינן בת שלש שנים אלא מוי"ו דואשה ועוד שזה אינו פסוק אלא כך צריך לגרוס שנאמר ואשה אשר ישכב איש אותה.

ומ"ש היתה קטנה מבת שלש שנים וכו'. מתבאר ממה שנזכר בסמוך.

ומ"ש לפיכך הבועל גדולה וכו'. בפ' ד' אחין (יבמות דף ל"ד ע"ב) ובת"כ אותה פרט לדבר אחר שכבת זרע פרט למערה:

הלכה יא

האשה שפלטה ש"ז וכו'. בפרק ח' דמקואות כר"א בן עזריה דאמר הפולטת ש"ז ביום השלישי טהורה וכמו שיתבאר בסמוך ומ"מ יש לתמוה על רבינו למה לא פסק כר"ע דהלכה כמותו מחבירו או כחכמים דאמרי בפרק ר"ע (שבת דף ע"ז ע"ב) זו דברי רבי ישמעאל ור"ע אבל חכ"א שש עונות שלימות וזה היה נכון יותר משום דרבים נינהו ועוד דמדקאמר גמרא אבל חכ"א משמע שדוחה דברי הראשונים ותופס דברי חכמים עיקר וי"ל שרבינו גורס אבל חכמים אומרים שלש עונות וכך כתב בפי' המשנה פ"ח דמקואות והיא גירסת הרשב"א ובפרק ר"ע (שבת דף פ"ו) אמרו בשלמא ר"א בן עזריה כרבנן דסברי בה' עבוד פרישה פירוש דכולהו ממתן תורה ילפי דכתיב היו נכונים לשלשת ימים ולר"א בן עזריה בחמישי פירשו ובשבת ניתנה תורה לכ"ע ובליל שבת טבלו כולם

וצ"ל לפי שיטה זו דבחמישי עבוד פרישה היינו בבקר בהשכמה ואז יש ג' עונות יום ה' וליל ו' ויום ו' ובזה יבא ר"א כרבנן דבעו ג' עונות והשתא ניחא שפסק כחכמים.
ומ"ש הרי היא טמאה כרואה קרי לפיכך סותרת יום א' וכו'. בפרק יוצא דופן עלה מ"ב.
ומ"ש אע"פ שלא יצתה לחוץ וכו'. זהו מה שאמרו שם דרואה הויא לטמא בפנים כבחוץ.
ומ"ש אלא נעקרה והגיעה לבין השיניים וכו'. שם בעלה מ"א ע"ב על מאי דתנן כל הנשים מטמאות בבית החיצון אמרינן הי ניהו בית החיצון ואר"י בין השיניים:

הלכה יב

שכבת זרע עצמה שנפלטה וכו'. פשוט הוא וכן משמע בפרק ר"ע:

הלכה יג

וכמה היא עונה יום או לילה. הכי אמרינן בפרק ר"ע:
כיצד נבעלה בליל שבת וכו'. כן פי' רבינו דברי ר"א בן עזריה בפרק ח' דמקוואות ולא כדפרש"י בפרק רבי עקיבא:
והאיש שפירשה ממנו ש"ז וכו'. כך היא הגירסא הנכונה והדין בפר"ע עלה פ"ו (ע"ב) על פלוגתא דהני תנאי אמר רב חסדא מחלוקת שפירשה מהאשה אבל פירשה מהאיש טמאה כל זמן שהיא לחה.
ומה שכתב והפורש ממנו טמא. נראה שרבינו מפרש כר"ח ור"ת שפירשו דמיירי בזכר שנרבע ופלט ש"ז ובהא שייך לומר שהפולט טמא אפילו פלט אחר כמה עונות:

הלכה יד

שכבת זרע אינה מטמאה וכו'. משנה בריש פרק דם הנדה (נדה דף נ"ד ע"ב):

הלכה טו

כבר ביארנו בפרק זה שהרואה קרי וכו' וכן האשה שפלטה וכו' אבל שאר האמורים בפרק זה וכו'. בתוספתא דמקוואות פ"ו כל אלו שאמרו טהורים לחולין וטמאים לתרומה:

הלכה טז

נכרית שפלטה וכו'. פ"ח דמקואות.
ומ"ש וכן הבהמה וכו'. הכי משמע בפרק ר"ע עלה פ"ו.
ומ"ש לאחר זמן זה הרי היא ספק וכו'. שם בעיא בין בנכרית בין בבהמה ולא איפשיטא ואע"ג דנכרית משמע דאיפשיטא שם באת"ל ע"פ דרכו של רבינו לפסוק כאת"ל לא חש רבינו להוא את"ל משום דבפרק בנות כותים (נדה דף ל"ד ע"ב) מסיק לה בתיקו:

הלכה יז
כבר ביארנו וכו' לפיכך בת ישראל וכו'. בפ"ח דמקואות ונתבאר בפ' בנות כותים דטהורה אפילו מדבריהם:

הלכה יח
עכו"ם שהרגיש וכו' וטבל. פי' לשם גירות פ' יוצא דופן עלה מ"ג בעיא דלא איפשיטא:

הלכה יט
גדולה ששכב אותה וכו'. בת"כ דריש ואשה אשר ישכב איש אותה איש פרט לקטן ומשמע לרבינו דהיינו קטן פחות מבן ט' דומיא דאשה דלא ממעטינן מינה אלא פחותה מבת ג' והכי איתא בריש פרק בנות כותים (נדה דף ל"ב).
ומ"ש או נכרי. מבואר במה שקדם בסמוך.
ומ"ש או בהמה. ממעיט מדכתיב איש.
ומה שכתב שנאמר ואיש אשר ישכב את אשה. גם פה הוא טעות סופר וצריך להגיה ולכתוב במקומו ואשה אשר ישכב איש אותה:

פרק ו

הלכה א
טומאת ע"ז מד"ס. מבואר בפרק רבי עקיבא (שבת דף פ"ב פ"ג):
וארבע טומאות יש בה וכו'. מתבאר והולך:

הלכה ב
עבודה זרה עצמה מטמאה וכו' כשרץ וכו'. משנה בפרק כל הצלמים (עבודה זרה דף מ"ו ע"ב) וכחכמים אליבא דר"א דפרק ר' עקיבא (שבת דף פ"ב ע"ב) דפשטא דמתנייתא אתו כוותיה.
ומ"ש ושיעורה כזית. בפרק ר"ע (שבת דף פ"ג ע"ב) ובירושלמי פ"ג דעבודה זרה:

הלכה ג
קצץ אבר ממנה וכו'. גם זה שם:
כקולי אבות הטומאות דנו בה וכו'. ג"ז שם:

הלכה ד
נתפרקה עבודה זרה אף על פי שההדיוט יכול להחזירה וכו'. שם בעיא דלא איפשיטא:

הלכה ה

כל משמשי ע"ז כשרץ. גם זה שם ברייתא ע"ז כשרץ ומשמשיה כשרץ ומשמע דבין לעיקר טומאתה בין לשיעורה משוה להו.

ומ"ש ואפילו קצץ ממשמשים כזית מן הכלי וכו'. מאחר ששיעורה כזית יש לנו לומר כן דסתם כלי גדול מכזית.

ומ"ש זו חומר במשמשיה וכו'. פשוט הוא ממה שקדם שע"ז אינה מטמאה לאיברים ומשמשיה אם קצץ מהם כזית טמא:

ובית ע"ז עצמו וכו':

הלכה ו

המכניס ראשו ורובו וכו'. בתוספתא דע"ז פרק שביעי וירושלמי פ"ג דע"ז.

ומ"ש וכן כלי חרס וכו' ספסלין וכו'. תוספתא בסוף זבים.

ומ"ש וכולם ראשון לטומאה. מאחר דעבודה זרה היא אב הוו אלו ראשון:

הלכה ז

תקרובת ע"ז וכו'. בפ"ק דחולין עלה י"ג ע"ב וכרבנן דר"י בן בתירא וכלישנא בתרא דמוקי סתם מתניתין כוותייהו ואע"ג דבפרק אין מעמידין (עבודה זרה דף ל"ב ע"ב) ובפרק כל הצלמים מוקי סתם מתניתין כר"י בן בתירא הא דחולין דלישנא בתרא עדיפא דהויא כרבים ועוד דטומאת ע"ז דרבנן ונקטינן בה לקולא כדמסקי בפרק ר"ע.

ומ"ש ושיעורה בכזית, כמו שיעור ע"ז עצמה. ובסמוך יתבאר דיין נסך מטמא בכזית:

כל דבר שמקריבין לה וכו'. בפ"ב דע"ז (דף כ"ט ע"ב) שנינו בשר היוצא מבית ע"ז אסור מפני שהוא כזבחי מתים ובפרק העור והרוטב קכ"ט הרי אמרו תקרובת ע"ז של אוכלין טמאה.

ומ"ש ואע"פ שאין תקרובת ע"ז של אוכלין וכו' וכן ע"ז ומשמשיה וכו'. הכל בע"ז פ' רבי ישמעאל (דף נ"ב) דברי רבינו כדברי התוספות שפירשו הא דקאמר כלים לא מבעיא לן דכיון דאית להו טהרה במקוה טומאה נמי בטלה דמיירי בכלים של תקרובת ע"ז:

הלכה ח

יין שנתנסך לע"ז מטמאה וכו'. תוספתא בסוף זבים יין שראה את העכו"ם שהוא מנסכו אם יש בו כזית מטמאים טומאה חמורה ואם לאו אין מטמאין אלא טומאת משקין בלבד ובפרק שני דע"ז (דף ל' ע"ב) יין נסך אסור בהנאה ומטמא טומאה חמורה בכזית סתם יינם אסור בהנאה ומטמא טומאת משקין ברביעית.

ומ"ש רבינו שנאמר אשר חלב זבחימו יאכלו וכו'. שם (דף כ"ט ע"ב) אמתניתין דאלו אסורים בהנאה היין:

הלכה יא

כל אב טומאה שמטמא במגע וכו'. בפ' אחרון דזבים משנה ראשונה ושנייה ועשירית מתבאר מפירוש רבינו בהן:

הלכה יב

ומ"ש בד"א בשאר כל האבות חוץ מן הנבילה והמרכב וכו'. מבואר במשנה עשירית שכתבתי שהיא בסוף זבים וחילוק הנבילה נתבאר בדברי רבינו בתחלת הלכות אלו וחילוק המרכב מן המשכב נתבאר בפ"ו מהלכות מטמאי משכב ומושב.

ומה שכתב והנושא מטמא בגדים. בסוף זבים משנה הנושא את המרכב וכו' הנושא את הנבילה וכו' עד ופוסל א' וכפי' רבינו ור"ש:

הלכה יג

ומ"ש מי חטאת שיש בהם כדי הזיה וכו'. במשנה פ"ק דכלים למעלה מהם נבילה ומי חטאת שיש בהם כדי הזיה שהם מטמאים את האדם במשא לטמא בגדים וחשוכי בגדים במגע.

ומ"ש הרי הנוגע בהם מטמא בגדים בשעת מגעו משום נושא מפני שא"א שיגע במים שלא יסיט אותם וכו' וכן הנוגע בצמר הנבילה או בנימי המרכב וכו'. תוספתא פ"ה דזבים וכתבה רבינו שמשון שם בפרק הנזכר וגירסתו היא הנכונה ולפ"ז הא דתנן וחשוכי בגדים במגע היינו לומר דאין מטמאין בגדים מדין מגע אלא מדין מסיט וכתב הר"י קורקוס ז"ל ואפשר דנ"מ לאם היו קרושין כגליד דליכא היסט:

הלכה יד

הבולע נבלת עוף טהור וכו'. משנה פ"ה דזבים האוכל מנבלת עוף טהור והיא בבית הבליעה מטמא שנים ופוסל אחד וכו' הקיאה או בלעה מטמא א' ופוסל א' וכתב רבינו שם כבר ביארנו וכו' שבולע נבלת עוף טהור מטמא בגדים בשעת בליעתו והוא אז כמי שנגע באב מאבות הטומאה דאורייתא וכאשר הקיאה אחר שבלעה או בלע אותה אחר שנכנסה באסטומכא יהיה כמו שפירש ממטמאיו וישאר ראשון לטומאה ולא יטמא בגדים אז עכ"ל.

ומ"ש רבינו פה וכבר ביארנו. הוא בפ"ג מהלכות אלו:

הלכה טו

השורף פרה אדומה וכו' כמו שביארנו. בפרק קמא דפרה.

ומ"ש רבינו אם נגעו באוכלים וכו'. מפשט לשון רבינו נראה דאשורף ומשלח קאי ודבר תימה הוא שהיאך אפשר שיטמאו בגדים ולא יטמאו אוכלים אלא להיות שני לכך נראה דאפרה ופרים ושעיר עצמם קאי והוא מדאיתא בפרק טבול יום (זבחים דף ק"ה) פרה ופרים ושעיר המשתלח וכו' והן עצמם אינם מטמאים בגדים אבל מטמאים אוכלים ומשקים דברי ר' מאיר וחכמים אומרים פרה ופרים מטמאים אוכלים ומשקים ושעיר המשתלח אינו מטמא [אוכלים ומשקים] מפני שהוא חי ומכל מקום צריך לי למוד מנין לו שאינן מטמאין אוכלים אלא להיות שני ועוד קשה שנראה מדבריו ששעיר המשתלח גם כן מטמא אוכלין והיינו כרבי מאיר ולמה פסק כמותו במקום חכמים וצריך עיון:

הלכה טז

הנוגע באב מאבות הטומאה וכו'. בת"כ פרשת שמיני.

ומ"ש וכן זב שדרס על המשכב וכו'. בתוספתא דמכשירין פרק שני ונראה מתוך דבריהם שהטעם מפני שאין הטמא נטהר אלא בעלייתו מהמקוה לא בעודו בתוך המקוה:

פרק ז

הלכה א

דבר מפורש בתורה וכו'. **אבל מדברי סופרים גזרו על האוכל הטמא וכו'**. פרק קמא דפסחים עלה י"ד.

ומ"ש וכן אם נגע אוכל הטמא במשקין טמאין. ומ"ש ואין אוכל מטמא כלי וכו' ואפילו מדבריהם. בפרק קמא דנדה עלה ז' (ע"ב).

ומ"ש וכן גזרו על המשקים טמאים שיטמאו אוכלין או משקין או כלים שנגעו בהם. גם זה שם:

הלכה ב

אין לך ולד הטומאה וכו'. בפ"ח דפרה כל ולד הטומאות אינו מטמא כלים אלא משקה נטמא משקה טימאהו:

ומ"ש והוא שיהיו אותם המשקים טמאים מחמת אב וכו'. בפ"ק דשבת עלה י"ד ע"ב אהא דמני בפוסלין את התרומה מדרבנן אוכלים וכלים שנטמאו במשקים קאמר כלים דמיטמאו במשקים דמאי אילימא במשקים דזב דאורייתא נינהו וכו' אלא במשקין הבאים מחמת שרץ וגזירה משום משקים דזב ומשמע לרבינו דהיינו לומר שצריך שיהיו המשקים טמאים מחמת שרץ וכיוצא בו שהוא אב הטומאה כדי שיטמאו כלים

ובירושלמי פרק חומר בקדש אמרו היו ידיו טמאות ואחורי הכוס טהורים משקה לחוץ ע"ג הכוס ואחזו בבית צביטתו פשיטא שאין משקה מיטמא מן היד לטמא את הכוס:
והראב"ד כתב טמאים מחמת אב א"א ריבה דברים ונקודים שלא לצורך וכו'. טעמו דאמרינן בברכות פרק אלו דברים (ברכות דף נ"ב) נוטלים לידים ואחר כך מוזגין את הכוס שאם אתה אומר מוזגין את הכוס תחלה גזירה שמא יטמאו משקין שאחורי הכוס מחמת ידים ויחזרו ויטמאו את הכוס ואי אפשר לומר דמחמת ידים דקאמר לא טומאת ידים לבד קאמר אלא היינו לומר שיהא טמא טומאת הגוף מחמת שרץ וכיוצא בו וכשיגע בידיו במשקין שבאחורי הכוס יטמאם ויחזרו ויטמאו את הכוס דהא פריך התם וליטמאו ידים לכוס כלומר בלא משקין ומשני ידים שניות הם ואין שני עושה ג' בחולין אלא על ידי משקין:
וכתב הר"י קורקוס ז"ל דההיא לא מכרעא כולי האי דלב"ש הוא שאמרו כן ואע"ג דמשמע דב"ה מודו בעיקר דינא אפשר דלטעמייהו קאמרי להו כלומר אפילו יהיה הדין כן איכא טעמא להקדים מזיגת הכוס ולא שבקינן פשטא דסוגיא בשבת ופשיטותא דירושלמי מקמי ההיא דאלו דברים וכיון דמדרבנן הוא אזלינן לקולא עד כאן לשונו.
וכתב עוד ולפי שיטת רבינו יצטרך לפרש מ"ש בפ"ב דטבול יום עלה דההיא דקדירה וכו' ואם היו ידיו מסואבות הכל טמא דלא קאי אקדירה אלא אמשקים ופירוש הכל בין משקה תרומה בין משקה חולין ע"כ:
ומפני מה גזרו וכו'. מבואר במ"ש בסמוך דאיתא פ"ק דשבת:

הלכה ג

כשגזרו על המשקים וכו'. בפכ"ה דכלים וטעמא מפרש ברי"פ על אלו מומין (בכורות דף ל"ח).
ומ"ש בד"א לתרומה אבל לקדש וכו'. גם זה שם בפכ"ה דכלים ופרק חומר בקדש (דף כ"ד).
ומ"ש בין בכלי חרס בין בכלי שטף: **כתב** הראב"ד א"א אין השכל נותן שיעשו וכו'. וההיא דבכורות היא ר"פ על אלו מומין וכבר ביאר הראב"ד המקום שממנו למד רבינו לומר כן דמקיש כלי שטף לכלי חרס וא"כ מה כלי שטף נטמא גבו לא נטמא תוכו אבל גבו מיהא טמא אף כלי חרס כן והראב"ד משיג עליו שאין השכל נותן שיהיו משקים מטמאין כלי חרס מגבו מה שאין המת והשרץ מטמאים ואם תאמר שעשו מעלה במשקים מפני שהם עלולים לקבל טומאה כשם שעשו בהם שלעולם הם תחלה לכך כתב ולא גזרו חכמים במשקים אלא משום משקה זב וזבה וכו' ועל ראיית רבינו מפרק

על אלו מומין טען הראב"ד דאינה ראיה דהתם לא להקיש כלי חרס לכלי שטף באו כי היכי דנימא מה כלי שטף מיטמא מגבו אף כלי חרס מיטמא מגבו ואדרבה להקיש כלי שטף לכלי חרס באו לומר דכי היכי דכלי חרס בעלמא חלוק גבו מתוכו אף כלי שטף הכי חלוק גבו מתוכו ומיהו הא כדאיתא והא כדאיתא דכלי חרס אינו מקבל טומאה מגבו כלל אפילו לגבו וכלי שטף מקבל טומאה לגבו מיהא וזה פירוש ומכלי שטף נסבא וכו' ולדעת רבינו י"ל דכיון דפשטא דגמ' משמע שמשוה אותם זה לזה וזה לזה ולענין מה שהוקשה לו שאין השכל נותן וכו' י"ל דמשום דמשקים עלולים לקבל טומאה עבוד בהו האי מעלה לטמא יותר ממה שהזב והזבה עצמם מטמאין כי היכי דעבוד בהו שיהיו תחלה לעולם:

הלכה ד

כבר ביארנו וכו' ולמה לא עשו בטומאת משקים היכר זה וכו'. בריש פרק על אלו מומין (בכורות דף ל"ח):

הלכה ה

כבר ביארנו שהאוכלים והמשקים וכו'. בפרק ה' מטומאת מת.

ומה שכתב אבל המשקים אחד משקה שנגע באב הטומאה או שנגע בראשון וכו'. במשנה פרק ב' דטבול יום ושאר כל הטמאים בין קלים בין חמורים משקים היוצאים מהם כמשקים שהוא נוגע בהם אלו ואלו תחלה ובפירקא קמא דפסחים (דף י"ד ע"ב) אמרו אי מדרבנן מאי איריא נטמאו באב הטומאה אפילו בראשון ושני נמי תחלה הוו דתנן כל הפוסל את התרומה מטמא את המשקים להיות תחלה ובתוספתא פרק א' דטבול יום אחד משקה שנטמא באב הטומאה ואחד משקה שנטמא בולד הטומאה ה"ז תחלה לעולם ומטמא את חבירו וחבירו את חבירו אפילו הם מאה.

ומה שכתב וכולם מטמאים את הכלים. בפרק ח' דפרה כל ולד הטומאות אינו מטמא כלים אלא משקה נטמא משקה טימאן ופירושה מבואר דולד הטומאה היינו ראשון ושני ואינם מטמאים לפי שאין כלי מקבל טומאה אלא מאב הטומאה אבל המשקה אף על פי שלא נטמא אלא מולד הטומאה מטמא כלים:

וכן כלי שנטמאו אחוריו במשקין וכו'. בפרק שמיני דטהרות אחורי כלים שנטמאו במשקים רבי אליעזר אומר מטמאין את המשקים ואין פוסלין את האוכלין רבי יהושע אומר מטמאים את המשקים ופוסלים את האוכלים ובפירקא קמא דנדה (דף ז':) איפסיקא הלכתא כרבי אליעזר ומפרש התם דה"ק רבי אליעזר מטמאין את המשקים אפילו דחולין ואין פוסלים את האוכלין אפילו דתרומה:

ודע דאמרינן בפירקא קמא דנדה ומ"ש אחורי כלים דנקט משום דקילי דתנן כלי שנטמא מאחוריו במשקין אחוריו טמאים תוכו אזנו ואוגניו וידיו טהורים נטמא תוכו כולו טמא ופירש רש"י משום דקילי אבל תוכו כיון דהחמירו ביה רבנן וכו' מודה רבי אליעזר שפוסלין את האוכלין וכן כתב רבינו שמשון בפרק ב' דטבול יום.
ומה שכתב ומטמאים כלים אחרים וכו'. על פי מה שנתבאר דמשקין מטמאין כלים:

הלכה ו

ומ"ש אחורי הכלי שנטמאו במשקין וכו' אפילו אוכלי תרומה הרי הם טהורים. ע"פ מה שנתבאר דר"א דאמר אין פוסלין את האוכלין היינו אפילו אוכלים דתרומה.
ומ"ש שהכלי שנטמאו אחוריו ה"ז טמא כולו לקדש וכו'. משנה בר"פ חומר בקדש (דף כ' ע"ב) ובפרק כ"ה דכלים:

פרק ח

הלכה א

כל הנוגע בידיו בראשון לטומאה וכו'. ברפ"ג דידים האוכלים והכלים שנטמאו במשקים מטמאים את הידים להיות שניות דברי ר' יהושע וחכ"א את שנטמא באב הטומאה מטמא את הידים בולד הטומאה אינו מטמא את הידים והלכה כחכמים דאמרי את שנטמא באב הטומאה דה"ל ראשון בין שהוא אוכל או כלי מטמא את הידים ואין צ"ל אם הוא אדם או משקים.
ומ"ש עד הפרק. כלומר עד חיבור היד לזרוע שכל זה קרוי יד כדמשמע בפרק כל הבשר ובפרק שני דידים שנינו שהידים טומאתן וטהרתן עד הפרק.
ומ"ש וכן המכניס ידיו וכו'. שם וכחכמים.
ומה שכתב או שהכניס ידיו לבית המנוגע. גם זה שם.
ומ"ש וטומאת הידים. בפ"ק דשבת (דף י"ד):
וכתב הראב"ד אוכל או משקים א"א כן הוא במשנת ידים וכו'. התם על ידי משקין נטמא כלומר ומש"ה אינו מטמא את הידים אבל אם נטמא כלי בשרץ מטמא את הידים אע"פ שאינו אלא ולד ומקום תפיסת דברי הראב"ד כתוב בטעות סופרים וצריך למוחקו ולכתוב במקומו או כלי:

הלכה ב

הידים שניות אפילו הכניס ידיו לבית המנוגע וכו'. ברפ"ג דידים וכחכמים.

ומ"ש או שנגע בידיו באדם וכו'. שם כל המטמא בגדים בשעת מגעו מטמא את הידים להיות תחלה דברי ר"ע וחכ"א להיות שניות:

הלכה ג

הפיגול והנותר וכו'. בסוף פסחים (דף ק"כ) תנן הפיגול והנותר מטמאים את הידים ובסוף פ"ד דמעילה (דף י"ז) תנן שהפיגול והנותר אינן מצטרפין לטומאת ידים מפני שהיא מדרבנן.

ומ"ש אבל שאר אוכלין מצטרפים. שם במשנה כל האוכלים מצטרפים זה עם זה לפסול את הגויה בכחצי פרס.

ומ"ש וצריד של מנחות. בפ"ב דחולין (דף ל"ז) בעיא דלא איפשיטא ובפרק המנחות והנסכים (מנחות דף ק"ב ע"ב) אמרו דלא מיבעיא ליה אלא מדאורייתא דאילו מדרבנן פשיטא ליה דמונין ראשון ושני ופירש"י צריד של מנחות קורטי קמח הצרוד במנחה ואין שמן נכנס לתוכו וקי"ל חיבת הקדש מכשרת מונים בו ראשון ושני כלומר אם נטמא מטמא אחרים או לא.

ומ"ש ששיעורן בכביצה. בסוף פסחים איכא מ"ד ששיעור פיגול ונותר לטמא את הידים הוי בכזית ואיכא מ"ד דהוי בכביצה. ופסק בה רבינו להקל בדרבנן:

כתב הראב"ד כמה דבריו מבולבלים ומה ענין ערבוב צריד של מנחות וכו' ולדעת רבינו י"ל דסמך אההיא דפרק המנחות והנסכים שכתבתי בסמוך דמדרבנן פשיטא ליה דמונים בו ראשון ושני:

הלכה ד

קולית הפיגול או הנותר וכו'. בפרק העור והרוטב (חולין דף קכ"ה) תנן קולית המוקדשין הנוגע בה בין נקובה בין סתומה טמא ופירש"י הפיגול והנותר מטמאים את הידים וגזרו אף בעצמות ששימשו נותר [ובגמ' שם] הואיל ונעשו בסיס לדבר האסור ופירש"י בפרק כיצד צולין (פסחים דף פ"ג) ששימשו נותר שנותר בהם מוח חוץ לזמנו ושמשוהו העצמות הללו:

הלכה ה

בשר קדש שיצא וכו'. בפרק כיצד צולין עלה פ"ה איבעיא להו יוצא גזרו ביה רבנן טומאה או לא מי אמרינן נותר דגזרו ביה טומאה (משום) דאתי לאיעצולי ביה אבל יוצא אפוקי בידים לא מפקי ליה בידים לא גזרו ביה רבנן טומאה או דילמא לא שנא ואסיקנא ביוצא בפסח לא מיבעיא לן דלא גזרו טומאה משום דבני חבורה זריזין הם ומזהר זהירי ביה כי קא מיבעיא לן ביוצא בקדשים מאי תיקו:

הלכה ו

אין טומאת ידים במקדש וכו'. בפ"ק דפסחים (דף י"ט):

הלכה ז

מי שנטמאת ידו אחת וכו'. משנה בפ' חומר בקדש בתרומה אם נטמאת אחת מידיו חבירתה טהורה ובקדש מטביל את שתיהן שהיד מטמא את חבירתה בקדש אבל [לא] בתרומה ומשמע דהכי פירושא דמתניתין בתרומה אם נטמאת אחת מידיו בטומאת ידים אע"פ שנגעה בחבירתה חבירתה טהורה ובקדש מטביל את שתיהן אם נגעה ידו אחת באחרת אבל אם לא נגעה זו בזו אינו צריך להטביל אלא הטמאה בלבד ותני והדר מפרש שהיד מטמאה את חבירתה בקדש אבל לא בתרומה.

ומ"ש אבל לתרומה בנטילת ידים בלבד יטהרו ידיו. משנה פ"ב דחגיגה נוטלין לידים לחולין ולמעשר ולתרומה ולקדש מטבילין ופירש"י לחולין ולמעשר ולתרומה די להם בנטילה בכלי שאין בו אלא רביעית מים. ולקדש מטבילין אבל לאכול שלמים או חטאת או אשם לכהנים יש מעלה שצריך להטביל ידים במ' סאה ואע"פ שאינם אלא סתם ידים שלא נגעו בטומאה [דאורייתא] המטמאה כל הגוף:

הלכה ח

שלמה ובית דינו גזרו וכו' עד אף לתרומה. פרק קמא דשבת עלה י"ד (ע"ב):

וכתב הראב"ד ואחר כך גזרו על אכילת חולין שצריך נטילת ידים עכ"ל. ואין מזה תפיסה על רבינו שאין כאן מקום דין נטילה לחולין ובהלכות ברכות שהוא מקומו כתבו.

ומ"ש ואם נגע בתרומה. בסוף זבים ומני ידים בהדי הנך דפוסלין את התרומה.

ומ"ש ונשרפת על טומאה זו. מימרא דאילפא בפרק קמא דשבת (דף י"ז ע"ב):

הלכה ט

לט אדם ידיו במפה וכו'. בפרק כל הבשר (חולין דף ק"ז) התירו מפה לאוכלי תרומה ולא התירו מפה לאוכלי טהרות ומפרש רבינו דלאוכלי חולין גרידא התירו וכמ"ש בפרק [ששי] מהלכות ברכות:

הלכה י

הואיל והידים שניות וכו'. זה מבואר על השורש שקדם בסוף פרק שקודם זה שמשקה שנגע בשני הוא תחילה לעולם.

ומ"ש אבל אין משקים אלו שנטמאו מחמת הידים מטמאים כלים. זה על שורש מ"ש בפרק שקודם זה אין לך ולד טומאה שמטמא כלים אלא משקים טמאים בלבד והוא שיהיו אותם משקין טמאים מחמת אב מאבות הטומאה ושם נתבאר ולפ"ז מה ששנינו

בפ"ב דטבול יום גבי קדירה שהיא מליאה משקים אם היו ידיו מסואבות הכל טמא לא אקדירה קאי אלא אמשקה בין דחולין בין דתרומה אבל קדירה טהורה שאין משקים שנטמאו מחמת ידים מטמאים את הכלים:

והראב"ד כתב אבל אין משקין א"א לא ידעתי מהו זה והוא סותר דבריו וכו'. מ"ש והוא סותר דבריו כלומר שהוא כתב שהמשקים תחילה אלמא מטמאין ועכשיו אמר שאין מטמאין וא"ת לא כתב שאין מטמאין אלא אכלים אף זו שיבוש וכו'. ותמהני על פה קדוש מה מקום היה לו לומר שסותר את דבריו שדבריו מבוארים שלא כתב שאין מטמאין אלא לכלים ומה שהקשה עליו מפרק אלו דברים כבר הקשה עליו כן בפרק שקודם זה ומה צורך לכפול הדברים וכבר כתבתי שם ליישב דברי רבינו:

וכן גזרו חכמים וכו'. בפ"ב דטהרות וכרבי יהושע דאמר האוכל אוכל ראשון ואוכל שני שני וסתם לן תנא כוותיה בסוף זבים דמני לאוכל אוכל שני בהדי הנך דפוסלין את התרומה.

ומ"ש ועל השותה משקים טמאים וכו'. בסוף זבים מני לה בהדי הנך שפוסלים את התרומה.

ומ"ש עד שיטבול. לומר דאינו צריך הערב שמש כמ"ש בפרק שאחר זה.

ומ"ש ואם נגע באוכלים עשאם שלישי. פשוט הוא דכיון דתנן שהוא פוסל את התרומה הוה ליה אוכל תרומה שנגע בו שלישי וכדתנן בפ"ב דטהרות השלישי שבתרומה פסול ואינו מטמא.

ומ"ש ואם נגע במשקין וכו'. נתבאר בסוף פרק שקודם זה.

ומ"ש אבל לא לטמא אוכלים. נתבאר בפרק שקודם זה:

וכתב הראב"ד ולא אפילו לטמא אוכלים של חולין שלא גזרו אלא לתרומה עכ"ל. ואני אומר שזה דבר פשוט ומבואר בדברי רבינו בסמוך:

ומפני מה גזרו וכו' עד במשקים שבפיו. פ"ק דשבת (דף י"ד):

הלכה יא

אינו מתטמא וכו' עד מצטרפין לרביעית. משנה סוף פ"ד דמעילה (דף י"ז) ודעת רבינו דלא כר"ת דפיסול גוויה לחוד היא גזירה קדמונית ליפסל מלאכול תרומה ושיעורה כחצי פרס וגזירת די"ח דבר הוי למגע ושיעור כביצה ולאפוקי מסברא זו כתב רבינו אינו מתטמא עד שיאכל מאוכלים טמאים כחצי פרס וכן דעת רש"י בפ"ק דשבת וכן נראה דעת ריב"א:

אכל מעט ושהה וכו' אם שתה מעט ושהה וכו'. בפרק ג' דכריתות (דף י"ג):

אכל פחות מכשיעור וכו'. שם:

הלכה יב

אשה שהיא ראשון לטומאה וכו'. גם זה שם:

הלכה יג

המעוברת התירו לה לאכול וכו' פחות פחות מכשיעור וכו' אלא הרי היא טהורה. כך היא הנוסחא הנכונה בדברי רבינו גם זה שם התירו לעוברה לאכול פחות מכשיעור ואפילו טובא מפני הסכנה ומשמע לרבינו דהאי היתר הוא לענין שאינה צריכה טבילה:

פרק ט

הלכה א

הבא ראשו ורובו במים שאובים וכו'. בסוף זבים מני לה בהדי הנך דפוסלין את התרומה:

ומפני מה גזרו טומאה על אדם זה וכו'. בפ"ק דשבת (דף י"ד):

טבל א"צ הערב שמש וכו'. בת"כ פ' שמיני כל הנוגע בהם יטמא עד הערב ואין האוכל אוכלים טמאים ולא השותה משקים טמאים עד הערב וכ"כ רש"י בפ"ק דשבת וכתב רבינו בהקדמתו לסדר טהרות בספרא אמרו כלים שנטמאו במשקים עולין מידי טומאתן בו ביום ובפי"א ממסכת פרה שנינו כל הטעון ביאת מים מד"ס וכו' לאחר ביאתו מותר בכולן:

הלכה ב

מי שנפלו עליו וכו' עד הרי זה טהור. בפרק שלישי דמקואות:

נפלו על ראשו וכו' וכן אם בא ראשו כו'. תוספתא פרק שלישי דמקואות ויש חסרון לשון בספרי רבינו מט"ס וכך היא הנוסחא הנכונה או שנפלו על רובו ולא על ראשו או שנפלו על ראשו בלבד מלמעלה:

הלכה ג

הבא מראשו וכו'. בעיא בפרק שני דגיטין (דף ט"ז) ופסקה לקולא דמידי דרבנן הוא:

הלכה ד

היו שלשת הלוגין וכו'. תוספתא פרק שלישי דמקואות ופרק שביעי דפרה:

שלשת לוגין אלו וכו'. שם:

הלכה ה

בראשונה היו מניחין וכו'. פ"ק דשבת (דף י"ד).

ומ"ש ולא עוד אלא מי שהיו ידיו טהורות וכו' עד שהם דברי חכמה מטמאין את הידים. פ"ג דידים וכת"ק:

הלכה ו

ומ"ש כשהם מחוברים לספר וכו'. בפרק כל כתבי [שבת קט"ז.]:

הלכה ז

תרגום שבעזרא וכו' עד ובדיו. בפרק רביעי דידים:

הלכה ח

הכותב הלל ושמע וכו' עד אינם מטמאים את הידים. שם בתוספתא פ"ב:

הלכה יא

ומה שכתב ספרי המינים וכו'. שם במשנה ובתוספתא.
ומה שכתב פרשת סוטה וכו'. ירושלמי פרק ב' דסוטה:

פרק י

הלכה א

כל המתטמא וכו' טבל הרי הוא כשני לטומאה וכו'. בסוף זבים מני טבול יום בהדי הנך דפוסלים את התרומה ופ"ק דפסחים (דף י"ד) אמרו שמן שנפסל בטבול יום מאי הוי שלישי.
ומ"ש הכתוב קרא לטבול יום טמא. בפ"ק דשבת (דף י"ד ע"ב) טבול יום דאורייתא הוא דכתיב ובא השמש וטהר:

הלכה ב

אחד טבול יום. בתוספתא דטהרות פ"ק אחד טבול יום מטומאה חמורה ואחד טבול יום מטומאה קלה ואפילו טבול יום מן הזב ומן הזבה הרי הוא כטבול יום מן השרץ כך היא הגירסא הנכונה וכתבה רבינו בהקדמתו לסדר טהרות. ובפרק כשם (דף כ"ט) אמרו מה לטבול יום שכן אב הטומאה ותיתי מטבול יום דשרץ:
כל הטעון הערב שמש בין אדם וכו' הרי הוא כשני לטומאה. כלומר ואם נגע בחולין טהור דאין שני עושה ג' בחולין כדאיתא בפרק כשם (דף כ"ט ל') ואם נגע בתרומה פוסל ואינו מטמא דתנן בפרק שני דטבול יום קדירה שהיא מליאה משקים ונגע בה טבול יום וכו' המשקים פסולים והקדרה טהורה ואם היה משקה חולין הכל טהור ובתוספתא דטבול יום פ"ב שנינו טבול יום אינו מטמא משקה חולין ופוסל אוכלי תרומה.

ועל מ"ש רבינו בין מד"ס. הוא תמיהא לי מדתנן בפרק י"א דפרה דטעון ביאת מים מד"ס לאחר ביאתו מותר בכולן אלמא דטבול יום של ד"ס מותר אף בתרומה ובקדש מיד ואינו טעון הערב שמש ואפשר לומר דיש בטומאות של דברי סופרים שטעונין הערב שמש ויש שאינם טעונים וצ"ע:

הלכה ג

טבול יום פוסל וכו'. בריש פרק ב' דמעילה (דף ח') אהא דתנן נמלקה הוכשרה להפסל בטבול יום להפסל אין אבל לטמויי לא מתניתין מני רבנן היא דתניא טבול יום אבא שאול אומר תחילה לקדש רבי מאיר אומר מטמא את הקדש ופוסל את התרומה וחכ"א כשם שהוא פוסל משקה תרומה ואוכלי תרומה כך הוא פוסל משקה קדש ואוכלי קדש ומפרש טעמא דחכמים משום דכיון דטבל קלשא טומאה פסול משוי טמא לא משוי כלומר ואינו כשאר שני שמטמא ג' בקדש ודבר ידוע שכשאומר פסול עניינו שלא יטמא זולתו וכמבואר בדברי רבינו ברפי"א ובפי"א דפרה תנן דטעון ביאת מים מן התורה לאחר ביאתו פוסל בקדש ובתרומה אליבא דחכמים ומותר בחולין ובפ"ח דפרה תנן כל הפוסל את התרומה מטמא משקים להיות תחילה לטמא אחד ולפסול אחד חוץ מטבול יום:

הלכה ד

כל המטמאים וכו'. בטבול יום רפ"ב משקה טבול יום כמשקים שהוא נוגע בהם אלו ואלו אינם מטמאים ושאר כל הטמאים בין קלים בין חמורים משקים היוצאים מהם כמשקים שהוא נוגע בהם אלו ואלו תחלה חוץ מן המשקה שהוא אב הטומאה ובפרק כיסוי הדם (דף פ"ח) ביארו ואמרו קלים שרץ חמורים זב וכלל רבינו בכלל טמאים קלים אוכל אוכלים טמאים שמאחר ששנינו כל הטמאים משמע דכללא כייל גם לזה ואע"פ שאמרו קלים שרץ לאו דוקא שרץ אלא לדוגמא נקטיה.

ומ"ש רבינו וכן טבול יום וכו' ואם נגע במשקה תרומה הרי הם שלישי וכו'. כלומר שמה ששנינו אינם מטמאים היינו לומר דכל חד כדיניה דחולין אינם מטמאים אלא טהורים ותרומה הויא שלישי וקדש רביעי ונקט אין מטמאין לישנא דכייל לכולהו ואיכא טהורים ואיכא פסולים:

ודע שמצאתי כתוב בספר מוגה ואם נגע במשקה קדש הוא או מחוסר כפורים הרי הן רביעי וטעמא מפני שרבינו סובר שמחוסר כפורים פוסל את הקדש בנגיעה כמו טבול יום כדמשמע בר"פ טבול יום וכמ"ש רבינו בהקדמתו לסדר טהרות:

הלכה ה

ועתה יתבאר לך שאין שלישי שבתרומה וכו'. בפ"ב דטהרות הראשון והשני שבתרומה טמאים ומטמאים השלישי פסול ואינו מטמא הרביעי נאכל בנזיד הקדש הראשון והשני ושלישי שבקדש טמאים ומטמאים הרביעי פסול ואינו מטמא החמישי נאכל בנזיד הקדש ונתבאר בפ"ק דפסחים (דף ט"ז) ובפ"ב דחולין (דף ל"ד ל"ה):

לפיכך קדירה וכו' עד וספק הידים טהור. פרק שני דטבול יום והדברים מבוארים בטעמא דטבול יום הוא כשני ואין שני עושה שלישי בחולין אבל פוסל הוא את התרומה אבל הקדרה לא נטמאה דמשקים שנגע בהם טבול יום לא הוו תחילה ואינם מטמאין כלים כמו שנתבאר בפ"ז שהוא דעת רבינו:

הלכה ו

אחד טהור וכו'. פשוט הוא:

ומאחר שמשקה וכו'. משנה בסוף נדה (דף ע"א ע"ב):

הלכה ז

מכל אלו הדברים וכו'. שהאדם יהיה אב הטומאה ויהיה ראשון וכו'. נתבאר בפ"ה מהל' טומאת מת ובהל' מטמאי משכב:

הלכה ח

כבר ביארנו שכלי חרס לא יהיה אב טומאה לעולם. פ"ה מהלכות טומאת מת:

הלכה ט

האוכלים לא יהיו אב טומאה לעולם וכו'. נתבאר בפ"ז מהלכות אלו:

הלכה י

ואין אתה מוצא משקין שניות לעולם וכו'. חזר לכתוב כן לאפוקי ממ"ש בקצת נוסחאות בסוף פ"ק דפסחים (דף י"ז ע"ב) הכא בבשר שנטמא במשקים שניות שנטמאו מחמת שרץ וסובר רבינו שהוא טעות סופר כמ"ש בהקדמתו לסדר טהרות:

פרק יא

הלכה א

כל מקום שנאמר באוכלים פסול וכו' הראשון שבחולין וכו'. משנה פרק שני דטהרות ואיתא בפ"ב דחולין (דף ל"ה) ופ"ק דפסחים (דף ט"ז):

הלכה ב

ואין שני עושה ג' בחולין. בפ"ב דטהרות ופי"א דפרה ופ"ק דנדה (דף ז') ובפרק כשם (דף ל') אמרו דכ"ע אין שני עושה שלישי בחולין ובפ"ב דחולין (דף ל"ג ל"ד) כולה סוגיא הכי רהטא וכן בחגיגה (דף כ"ד) ובפסחים שם:

ומנין לאוכל שני שהוא פסול בחולין וכו'. משנה פרק כשם (כ"ז:) וכריב"ז.

ומ"ש וכן שרץ שנפל וכו'. פ"ח דכלים ואיתא בפ"ק דפסחים (דף כ') ופרק תולין (שבת קל"ח:):

הלכה ג

הראשון והשני שבתרומה טמאים ומטמאין וכו'. בפ"ב דטהרות:

מנין לאוכל שלישי וכו'. פרק הערל עלה ע"ד:

הלכה ד

הראשון והשני וכו'. פ"ב דטהרות שם:

ומנין לשלישי בקדש וכו' עד אינו דין שיעשה רביעי בקדש. פרק כשם (דף כ"ט ע"ב) ופ"ק דפסחים (דף י"ח ע"ב) ופרק חומר בקדש (דף כ"ד):

הלכה ה

בשר תאוה וכו'. בתוספתא דנדה פ"ט.

ומ"ש רבינו מטמא את הקדש, מאחר שטהור לתרומה לא היה לו לטמא את הקדש ואפשר דלשון מטמא דנקט לאו דוקא אלא היינו לומר שפוסל את הקדש ולישנא דתוספתא נקט ולאו דוקא זה דעת הר"י קורקוס ז"ל. ואין נ"ל שהרי שנו בתוספתא חזרו וגזרו כנבילה עצמה מטמא במשא נראה שגזרו והחמירו עליו בקדש ביותר ואין לתרומה שייכות בזה יותר מהחולין:

הלכה ו

חיבורי אוכלים וכו'. בס"פ טבול יום בעא רבי זירא מרבי אמי בר חייא וכו' הא דתנן חיבורי אוכלים על ידי משקים חיבור לטומאה קלה ואינו חיבור לטומאה חמורה מונין בו ראשון ושני או אין מונין בו ראשון ושני א"ל כל היכא דמטמא אדם מונין בו ראשון ושני אין מטמא אדם אין מונין בו ראשון ושני ופירש רש"י חיבורי אוכלין וכו' ומשמע דפשט ליה דכיון דאוכלים אינם מטמאים אדם אין מונים בו ראשון ושני. וזהו שכתב הראב"ד והדבר ספק א"א אינו כן אלא כבר פשטוה בזבחים שאין מונים בו ראשון ושני עכ"ל. וטעם רבינו נראה שהוא מדגרסינן בפרק הקומץ רבה (מנחות דף כ"ד) בעי רבי ירמיה צירוף כלי וחבור מים וכו' וכיון דהא דמיא להך וסלקא בתיקו ה"ה לאידך ואע"ג

דרבי אמי בר חייא פשטה מ"מ מידי ספיקא לא נפקא. ונראה מדברי רבינו דהכי קא מיבעיא ליה אי חשיבי שני האוכלים שחיברם המשקה כגוף א' ואם נגע שרץ באחד מהם ה"ל תרווייהו ראשון והנוגע באוכל שבצד האחר הוי שני או דילמא אע"פ שהמשקה מחברם מ"מ היינו להיות אוכל שבצד זה טמא אע"פ שלא נגע בו השרץ ומכל מקום אינו נחשב כאילו נגע בו השרץ ודיינו שנחשוב אותו כאילו נגע באוכל שנגע בו השרץ דהוה ליה שני ואוכל הנוגע בו שלישי:

הלכה ז

השני שבחולין וכו'. בפ"ב דטהרות שני שבחולין מטמא משקה חולין ופוסל לאוכלי תרומה.

ומ"ש אם נגע במשקה חולין טמאין. איני יודע למה לא כתב שנעשו תחילה כמ"ש בבא שאחר זו:

הלכה ח

השלישי שבתרומה וכו'. שם השלישי שבתרומה מטמא משקה קדש ופוסל לאוכלי קדש.

ומ"ש אבל אם נגע שלישי שבתרומה במשקה תרומה הרי הוא טהור. הכי משמע מדלא קתני ופוסל אוכלי קדש ומשקה תרומה.

ומ"ש וכן רביעי שבקדש אם נגע במשקה קדש ה"ז טהור. שם הראשון והשני והשלישי שבקדש טמאים ומטמאים הרביעי פסול ואינו מטמא. וכתב הראב"ד אם נגע במשקה קדש ה"ז טהור א"א זה שיבוש שהרי אמרו השלישי שבכולן וכו'. והיא משנה בפ"ב דטהרות ופשטה מוכיח כדברי הראב"ד ואפשר לומר לדעת רבינו דמאי מטמא משקה קדש דקאמר פוסל משקה קדש וכעין מה שפי' רבינו שמשון בפרק הנזכר גבי הראשון שבחולין טמא ומטמא השני פסול ואינו מטמא הראשון והשני שבתרומה טמאים ומטמאים השלישי פסול ואינו מטמא הראשון והשני והשלישי שבקדש טמאים ומטמאים הרביעי פסול ואינו מטמא דטמא ומטמא דקתני בכולהו היינו טמא ופוסל ומטמא לאו דוקא נקט וכן נמי הא דקתני בכולהו פסול ולא מטמא היינו פוסל ולא פוסל. ומ"ש הראב"ד ההוא משקה נמי פוסל משקה אחרינא לא דק דמשקה הנוגע במשקה אחר עושהו תחילה כמו שנתבאר בפ"י:

הלכה ט

חולין שנעשו וכו'. בפרק ב' דטהרות ר"א אומר האוכל אוכל ראשון וכו' רבי יהושע אומר האוכל אוכל ראשון ואוכל שני שני שלישי שני לקדש ולא שני לתרומה בחולין

שנעשו לטהרת תרומה ומייתי לה בפרק ב' דחולין (דף ל"ג ע"ב) ופירש רש"י בחולין שנעשו על טהרת תרומה כלומר האי אוכל ראשון שני ושלישי בחולין מיירי וכו' ובאי זה אוכל חולין אתה מוצא שלישי הא שני לא עביד שלישי בחולין אתה מוצאו בחולין שנעשו על טהרת תרומה.

ומה שכתב ואם נגע בקדש אינו עושהו רביעי ואפילו משקה קדש אינו פוסל. ומה שכתב וחולין שנעשו על טהרת הקדש וכו'. כתב הראב"ד א"א זה האיש תפס הדרך המסוכסכת בסירים וכו'. ביאור הדברים דבפרק ב' דחולין (דף ל"ג) תנן השוחט בהמה חיה ועוף ולא יצא מהם דם כשרים ונאכלים בידים מסואבות לפי שלא הוכשרו בדם. ובגמרא טעמא דלא יצא מהם דם הא יצא מהם דם אין נאכלים בידים מסואבות אמאי ידים שניות הם ואין שני עושה שלישי בחולין וממאי דבחולין עסקינן דקתני חיה (דאילו קדשים חיה בקדשים מי איכא וכו') אמר רבי אלעזר א"ר הושעיא הכא בחולין שנעשו על טהרת הקדש עסקינן ודלא כרבי יהושע וכו' דאמר שלישי ושני לקדש ולא שני לתרומה בחולין שנעשו על טהרת תרומה על טהרת תרומה אין על טהרת הקדש לא קסבר חולין שנעשו על טהרת הקדש לית בהו שלישי ופי' רש"י על טהרת הקדש כגון אדם הרגיל לאכול קדשים ורוצה להיות רגיל תדיר בשמירת טהרתן ושומר אף חולין מכל טומאות הפוסלות בקדש וכו'. ודלא כרבי יהושע דאמר חולין שנעשו על טהרת הקדש לא פסיל בהו שלישי דבטלה דעתו ואין יכול להתפיס על חולין טהרת הקדש אמר עולא (דף ל"ד) חברייא אמרין בחולין שנעשו על טהרת הקדש ודלא כרבי יהושע ואנא אמינא רבי יהושע היא ולא מיבעיא קאמר ל"מ חולין שנעשו על טהרת הקדש דחמירי דאית בהו ג' אלא אפילו חולין שנעשו על טהרת תרומה נמי אית בהו שלישי מאן חברייא רבה בר בר חנא היא דאמר רבה בר בר חנא אמר ר"י מאי אהדרו ר"א ורבי יהושע אהדדי וכו' א"ל אף אני לא אמרתי אלא בתרומה וכו' אמר רבי זירא אמר רבי אסי אמר רבי יוחנן אמר רבי ינאי האוכל שלישי של חולין שנעשו על טהרת הקדש נעשה גופו שני לקדש איתיביה רבי זירא לרבי אסי שלישי ושני לקדש ואין שני לתרומה בחולין שנעשו על טהרת תרומה על טהרת תרומה אין על טהרת הקדש לא א"ל לא מיבעיא קאמר והא אף אני לא אמרתי [אלא בתרומה] קאמר אמוראי נינהו ואליבא דר"י. (דף ל"ה) יתיב רב יצחק בר שמואל בר מרתא קמיה דר"נ ויתיב וקאמר האוכל שלישי של חולין שנעשו על טהרת הקדש טהור לאכול בקדש שאין לך דבר שעושה רביעי אלא קדש מקודש בלבד ופירש רש"י קודש מקודש קדש גמור שקדש גופו כגון בשר קרבן וכו' אבל שלישי של קדש המקודש בקדושת הפה לא מתיב רמי בר חמא וכו' א"ל הנח לתרומה וכו' אמר

רבא מדרסות קאמרת וכו' מתיב רב הונא בר נתן השני שבחולין מטמא משקה חולין ופוסל אוכלי תרומה והשלישי מטמא משקה קודש ופוסל אוכלי קדש בחולין שנעשו על טהרת הקדש תנאי היא דתניא חולין שנעשו על טהרת הקדש הרי הם כחולין ר"א ברבי צדוק אומר הרי הם כתרומה לטמא שנים ולפסול אחד ובריש פרק חומר בקדש (חגיגה דף כ' ע"ב) מונה מעלות בקדש מבתרומה ואמר רבי אילא אמר רבי חנינא בר פפא וכו' ראשונות בין לקדש בין לחולין שנעשו על טהרת הקדש אחרונות לקדש אבל לא לחולין שנעשו על טהרת הקדש וגרסינן תו התם (דף כ"ב) רבא סבר לה כי הא דאמר ר"נ אמר רבה בר אבוה וכו' שש ראשונות בין לקדש בין לחולין שנעשו על טהרת הקדש אחרונות לקדש אבל לא לחולין שנעשו על טהרת הקדש ואחת מהאחרונות היא הרביעי בקדש פסול ובפרק ב' דחגיגה (דף י"ט ע"ב) על מתניתין דהתם אמר רב מרי שמע מינה חולין שנעשו על טהרת הקדש כקדש דמו ובפירקא קמא דנדה (דף ו' ע"ב) גבי מעת לעת שבנדה מטמא בין לקדש בין לתרומה דייק מדלא קתני לה גבי מעלות ופריך ר"נ והא תניא לקדש אבל לא לתרומה ומשני לה רבי שמואל בר יצחק [דה"ק] לחולין שנעשו על טהרת הקדש ולא לחולין שנעשו על טהרת תרומה וטעם רבינו משום דהא דקתני חולין שנעשו ע"ג הקדש הרי הם כחולין וכו' משנה בספ"ב דטהרות וכיון דסתם לן תנא דלאו כקדש דמו הכי נקטינן ואע"ג דסתם לן תנא בפרק השוחט (חולין דף ל"ג) דלא כרבי יהושע אין משם ראיה דכקדש דמו משום דהא איכא התם אוקימתא אחריתא שאינה עניין לזה ותו דהא כמה אמוראי דסברי דלא כקדש דמו ורבא דבתרא הוא סבר הכי נקטינן כוותיהו והכי אמר סתם גמרא בשלהי נדה (דף ע"א ע"ב) אמתניתין דבראשונה היו אומרים היושבת על דם טוהר מערה מים לפסח חזרו לומר הרי היא כמגע טמא לקדשים לקדשים אין לחולין לא אלמא חולין שנעשו על טהרת הקדש לאו כקדש הם וכתב רבינו בפ"ב דטהרות כ"מ שתמצא במשנה זכרון שלישי בחולין שנעשו על טהרת הקדש הוא למשנה ראשונה וכיוצא בזה כתב בפ"ב דחגיגה ודבר פשוט דהלכה כמשנה אחרונה:

הלכה י

האוכל וכו'. בפרק ב' דטהרות הראשון והשני והשלישי שבקדש טמאים ומטמאים הרביעי פסול ואינו מטמא החמישי נאכל בנזיד הקדש ופירושה נלמד ממה שיתבאר בסמוך שאמרו במתניתין דהראשון שבחולין טמא ומטמא וכו' והשלישי נאכל בנזיד הדמע:

וכתב הראב"ד אלא בחמישי שהוא טהור א"א אומר אני החמישי וכו':

ביאור הדברים דבפ"ב דטהרות שם תנן הראשון שבחולין טמא ומטמא השני פסול ולא מטמא השלישי נאכל בנזיד הדמע הראשון והשני שבתרומה טמאים ומטמאים השלישי פסול ולא מטמא הרביעי נאכל בנזיד הקדש הראשון והשני והשלישי שבקדש טמאים ומטמאים הרביעי פסול ולא מטמא החמישי נאכל בנזיד הקדש עכ"ל ופירוש הראב"ד דחוק מאד ודברי רבינו כפשטא דמתניתין ומאי דקתני הרביעי שבתרומה והחמישי שבקדש ה"ק שלישי שבתרומה והרביעי שבקדש אסורים לאכול קדש אפילו אין הקדש בעין אלא מעורב בנזיד ואינו מותר לאוכלו אלא הרביעי שבתרומה והחמישי שבקדש שהם טהורים גמורים שהרי אין רביעי בתרומה ולא חמישי בקדש:

הלכה יא

האוכל שלישי שבתרומה עצמה וכו'. בפרק שני דחולין (דף ל"ד ע"ב) אמר עולא האוכל שלישי של חולין שנעשו על טהרת תרומה נפסל גופו מלאכול בתרומה מאי קמ"ל תנינא שלישי שני לקדש ואין שני לתרומה בחולין שנעשו על טהרת תרומה שני הוא דלא הוי הא שלישי הוי אי מההיא ה"א וכו' קא משמע לן איתיביה רב המנונא לעולא הראשון שבחולין טמא ומטמא והשני פסול ולא מטמא השלישי נאכל בנזיד הדמע ואי אמרת נפסל גופו מלאכול בתרומה ספינן ליה מידי דפסיל ליה לגופיה א"ל הנח לנזיד הדמע דליכא כזית בכדי אכילת פרס אר"י אמר רבי האוכל שלישי של תרומה עצמה אסור לאכול ומותר ליגע ואיצטריך דר"י ופירש רש"י בנזיד הדמע בתבשיל שתרומה מעורבת בו כגון שלישי זה עם מקפה של חולין הוא מותר לתת לתוכו תבלין של תרומה ושום ושמן דתרומה ולאוכלו וכו'. דליכא כזית בכדי אכילת פרס דבנזיד הדמע תבלי תרומה מועטין. והא דר"י אמר רבי איתא בפרק טבול יום וקאמר עלה באכילה עבוד רבנן מעלה בנגיעה לא עבוד רבנן מעלה:

הלכה יב

האוכל שלישי שבתרומה וכו'. שם יתיב רב יצחק בר שמואל בר מרתא קמיה דר"נ ויתיב וקאמר האוכל שלישי של חולין שנעשו על טהרת הקדש טהור לאכול בקדש שאין לך דבר שעושה רביעי בקדש אלא קדש מקודש בלבד מתיב רמי בר חמא שלישי שני לקדש ואין שני לתרומה בחולין שנעשו על טהרת תרומה אמאי לאו קדש מקודש הוא א"ל הנח לתרומה שטהרתה טומאה היא אצל הקדש וכו' דתנן בגדי אוכלי תרומה מדרס לקדש והדר מתיב עליה ומסיק תנאי היא דתניא חולין שנעשו על טהרת הקדש הרי הם כחולין ר"א ברבי צדוק אומר הרי הם כתרומה לטמא שנים ולפסול אחד ומשמע דרבי יצחק בר שמואל בר מרתא סבר כר"א ברבי צדוק וכן פירש"י ומאחר שרבינו פסק לעיל

בסמוך כת"ק דפליג אר"א ברבי צדוק קשה היאך פסק כאן כרבי יצחק וצ"ל שרבינו מפרש כפירוש ראשון שכתב הרשב"א דרבי יצחק כתנא קמא דרבי אליעזר ברבי צדוק סבר דאמר חולין שנעשו על גבי הקדש הרי הם כחולין ולכך אומר האוכל שלישי אין גופו נפסל דטהור גמור הוא ואפילו הוא עצמו אינו פוסל את הקדש בנגיעתו:

הלכה יג

כל קדש האמור וכו' אבל חלות תודה וכו' עד הרי הם כחולין. תוספתא פ"ק דטהרות אלא שהיא כתובה בשיבוש:

הלכה טו

ומ"ש ועיסה הטבולה לחלה הרי הן כחולין. פרק כשם (דף ל') בתירוצא בתרא ובספרי רבינו כתוב החלה והתרומה ותשלומי ד' וה' וט"ס הוא וצריך למחוק ד' וה' ולכתוב במקומה תרומה:

הלכה טז

כל דבר שודאו מטמא וכו'. פ"ק דנדה עלה ז':

פרק יב

הלכה א

אחת עשרה מעלות וכו'. משנה וגמרא בפרק חומר בקדש (דף כ"ב) וכר"נ דאמר י"א שנו דרבא סבר כוותיה:

הלכה ג

ומ"ש וטמאה במדרס שנשא עמה. אינו מדוקדק דהא בגמ' (דף כ"ב ע"ב) הכי אמרי' קדש מ"ט לא משום מעשה שהיה דאמר רב יהודה אמר שמואל מעשה באחד שהיה מעביר חבית של יין [קודש] ממקום למקום ונפסקה רצועה של סנדלו ונטלה והניחה ע"פ החבית ונפלה לאויר החבית ונטמאת באותה שעה אמרו הנושא את המדרס נושא את התרומה אבל לא את הקדש הרי שנטמאה במדרס שנפל לאויר חבית לא במדרס שנשא עמה. ועוד יש לדקדק עליו דאמרינן בגמרא א"ה תרומה נמי הא מני רבי חנניא בן עקביא היא דאמר לא אסרו אלא בירדן ובספינה וכמעשה שהיה מאי היא דתניא לא ישא אדם מי חטאת ואפר חטאת ויעבירם בנהר ובספינה וכו' ולא ישיטם על פני המים וכו' רבי חנניא בן עקביא אומר לא אסרו אלא בירדן ובספינה וכמעשה שהיה ורבינו פסק כאן כרבי חנניא בן עקביא דלא אסרו אלא כמעשה שהיה בקדש אבל לא בתרומה ובפרק עשירי מהלכות פרה פסק כת"ק וי"ל שטעמו משום דהכא סתם לן תנא כרבי

חנניא בן עקביא והתם סתם לן בפ"ט דפרה כת"ק ויש לנו לומר ראה רבינו דבריו של רבי חנניא בן עקביא בנושא את המדרס ודבריו של ת"ק במעביר בנהר וכדאמרינן בפרה.
ומ"ש ואם עבר ונשא וכו' טהור. שם פלוגתא דאמוראי ופסק כמאן דמיקל דמילתא דרבנן היא:

הלכה ו

ומ"ש ומפני מה הצריכום טבילה לקדש וכו'. שם בגמ' (דף כ"ג) דגמרינהו חבר ומשום צנורא דע"ה דנפול אימת אילימא מקמי דליגמריה הא לאו מנא הוא אלא בתר דגמריה מיזהר זהיר בהו לעולם מקמי דגמריה ודילמא בעידנא דגמריה עדיין לחה היא:

הלכה ז

ומ"ש וכל המעלות של דבריהם הם וכו'. שם (ע"ב) הכלי מצרף מה שבתוכו וכו'. מנא ה"מ אמר רבי חנין דאמר קרא כף אחת עשרה זהב מלאה קטרת הכתוב עשאו לכל מה שבכף אחת כלומר והויא דאורייתא וכו' ופליגא [דרבי חנין] אדרבי חייא בר אבא אמר ר"י דאמר וכו' מעדותו של ר"ע נשנית משנה זו כלומר והויא מדרבנן. ופסק רבינו כר"י משום דהוא מריה דגמרא טפי מרבי חנין ומ"מ קרא דאייתי רבי חנין כתבו רבינו לרמז בעלמא.
ומ"ש אפילו שאין לו תוך מצרף מה שעליו וכו'. שם:

הלכה ח

ומה שכתב היו שני הצבורים בתוך הכלי וכו'. בפרק הקומץ רבה עלה כ"ד הושיט אחד לביניהם מהו צריך לכלי הכלי מצרפו אין צריך לכלי אין הכלי מצרפו ופירש רש"י הושיט חצי עשרון אחד לבין הנך חצאי עשרון מהו אם נגע טבול יום בזה מהו שיטמא אותם שנים. אין צריך לכלי כגון האי חצי עשרון שלישי דאין צריך לכלי דהא אינו מצטרף עם אלו למנחה אחת אין הכלי מצרפו וטהורים הראשונים ורבינו מפרש בענין אחר כמבואר בדבריו:
וכתב הראב"ד על דברי רבינו לא נטמא אלא זה שנגעה א"א זה שיבוש שאותו אמצעי שנתן ביניהם וכו'. ותמהני על פה קדוש למה דחה פירוש רבינו בשתי ידים לומר עליו שהוא שיבוש שהרי יש ליתן בו טוב טעם ודעת לומר שאין הכלי מצרף אלא כשאין ביניהם דבר שאין צריך לכלי אבל אי קשיא על דברי רבינו הא קשיא למה לא יצטרף העשרון האמצעי עם אותו שנטמא שהרי אין דבר מפסיק ביניהם. לכך נ"ל שדעת רבינו שאילו היה המפסיק ביניהם חצי עשרון אין ה"נ שהיה מצטרף אבל הכא במאי עסקינן בשדבר אחר שאינו סולת מפסיק ביניהם וזהו שכתב רבינו ודבר אחר ביניהם

והשתא דברי רבינו מכוונים בלי שיבוש ואדרבה על פירוש הראב"ד יקשה למה לא יצטרף האמצעי עם הטמא שאין דבר מפסיק וישאר השלישי טהור וזה היה יותר ראוי מלהצטרף שנים שדבר מפסיק ביניהם וכן יקשה לפירוש רש"י ואף על פי שיש לדחוק ולומר דכיון שזה העשרון היה שלם מתחילה יותר ראויים להצטרף חלקיו זה עם זה מלהצטרף עם חלק אחר פירוש רבינו יותר נוח ואף על פי שבירושלמי פרק חומר בקדש נראה כפירוש הראב"ד אין זה כדאי לדחות פירוש רבינו שהוא נוח:

הלכה ט

היו שני צבורים בכלי וכו'. שם בעי רבי ירמיה צירוף כלי וחבור מים וכו' עד תיקו ופסק רבינו כבעיא ראשונה דטעמא מפני שאמרו בה את"ל חשיב לה כנפשט:

הלכה י

אוכל קדש שנטמא וכו'. נלמד ממה שיבא בסמוך.

ומ"ש בא טבול יום ונגע וכו'. שם בעיא דלא איפשיטא:

הלכה יא

הרביעי בקדש. משנה פ' חומר בקדש (דף כ' ע"ב):

וכן שלישי בתרומה אם נגע וכו' כמו שביארנו. בפי"א.

ומ"ש (**וכן**) **והשלישי שבתרומה או שבקדש וכו'**. משנה פרק חומר בקדש הרביעי בקדש פסול והשלישי בתרומה:

הלכה יב

מי שנטמאת ידו אחת וכו'. משנה פרק חומר בקדש בתרומה אם נטמאת אחת מידיו חבירתה טהורה ובקדש מטביל שתיהן שהיד מטמאה את חבירתה בקדש אבל לא בתרומה.

ומה שכתב או ביד חבירו. שם (דף כ"ד ע"ב) כרבי יוחנן ואף ריש לקיש הדר ביה.

ומה שכתב פסל את השנייה. שם רבי יוחנן וריש לקיש אמרו אחד ידו ואחד יד חבירו ולפסול אבל לא לטמא תנאי היא וכו' דתניא יד נגובה מטמאה את חבירתה לטמא בקדש אבל לא לתרומה דברי רבי רבי יוסי ברבי יהודה אומר אותה יד לפסול אבל לא לטמא ופסק רבינו כרבי יוסי ברבי יהודה משום דרבי יוחנן וריש לקיש הוו סברי כוותיה.

ומ"ש ואם היתה ידו בלולה במשקה וכו'. כן כתב רבינו שם בפירוש המשנה:

וכתב הראב"ד ואם היתה ידו בלולה במשקה א"א זה אינו מן הסוגיא וכו'. ואין זה השגה דכיון דכל הני מילי מעלות דרבנן אמרינן דכיון דעל ידי משקה מטמאה את היד טומאה גמורה לכל דבר גזרו בקדש למעלתה גם בלתי נגיעה.

ומ"ש רבינו ואפילו נגע בה כשהיא נגובה. כלומר אע"פ שנגע בה לא נטמאת מאחר שהיא נגובה דאילו היתה לחה פשיטא שנטמאת על ידי המשקה:

הלכה יג

אוכלים נגובים וכו'. משנה פרק חומר בקדש (דף כ':) [אוכלים] אוכלין נגובים בידים מסואבות בתרומה אבל לא בקדש ובגמרא וכי יש נגובה לקדש והלא חיבת הקדש מכשרתן לא צריכה כגון שתחב לו חבירו לתוך פיו או שתחב הוא לעצמו בכוש ובכרכר וביקש לאכול צנון או בצל חולין עמהם לקדש גזרו בהו רבנן לתרומה לא גזרו בהו רבנן וכתב רבינו בפירוש המשנה העיקר אצלנו חיבת הקדש מכשרתו ואין צריך הכשר וכיון שזהו העיקר האוכל אוכלין נגובים בידיו והם טמאות שיטמאו ואין אנו צריכין בזה לדבר אבל דיבר בכאן אם לא לקחן בידים אלא במלקחים ודומיהן וזה גזירה שמא יאכל אחר כך שום דבר של משקה בידיו ויטמא את הקדש שבפיו עכ"ל. ולפי זה הא דקתני וביקש לאכול צנון או בצל היינו לומר שדרך צנון או בצל להדיחם במים וכשאוכלם נגעו ידיו בהם ונטמאו ומטמאים את הקדש שבפיו ורש"י פירש בענין אחר ואיכא למידק מאי קשיא ליה לרבי חנינא בן אנטיגנוס והלא חיבת הקדש מכשרתן אימא דהיא גופה קמשמע לן דחיבת הקדש מכשרתן ואפשר דחיבת הקדש מכשרתן דאורייתא היא אי נמי דרבנן אינה מאחת עשרה מעלות השנויות שם שגזרו בקדש. ודע שיש בספר רבינו טעות סופר וכך היא הנוסחא הנכונה ואין צריך לומר שאם נגעה טומאה באוכלים של קדש שלא הוכשרו שנטמאו מפני שחיבת הקדש מכשרתן:

הלכה יד

ומה שכתב במה דברים אמורים לפסול האוכל עצמו וכו' אבל למנות בו ראשון ושני. בפרק ב' דחולין (דף ל"ו) גבי בעיא דצריד של מנחות בעיא דלא איפשיטא ויש לתמוה על רבינו שהוא עצמו כתב בפרק שמיני מהלכות אלו בפשיטות שמונים בו ראשון ושני ונ"ל שטעמו שם כמ"ש שם דאיתא בפרק המנחות והנסכים דלא מיבעיא אלא מדאורייתא דאילו מדרבנן פשיטא ליה דמונים מיהו ה"מ כשנטמא הצריד טומאה דאורייתא וכדפירש רש"י שם דאז חיבת הקדש מכשרתן ואף על פי שלא הוכשר כמי שהוכשר דמי ומדאורייתא מספקא לן אי מונין בו ראשון ושני ומדרבנן פשיטא לן דמונים משום דטומאה דאורייתא היא אבל בטומאת ידים שהיא דרבנן איכא למימר שלא החמירו בו רבנן למנות בו ראשון ושני אפילו מדרבנן ובפ"ח מיירי כשנטמא הצריד טומאה דאורייתא ולפיכך פסק דמונים בו ראשון ושני מדרבנן מיהא אבל הכא דמיירי בטומאת ידים שהיא דרבנן כתב שהדבר ספק כמ"ש בד"א לפסול האוכל עצמו וכו' אבל

למנות בו וכו' לאו אאין צריך לומר שאם נגעה טומאה וכו' דסמיך ליה קאי אלא אריישא דמילתא שכתב גבי ידים מסואבות חיבת הקדש מכשרתן:

הלכה טו

האונן אחר שתם זמן אנינתו וכו'. משנה בפרק חומר בקדש (דף כ"א) האונן ומחוסר כפורים צריכין טבילה לקדש אבל לא לתרומה.

ומ"ש ומפני מה הצריכום טבילה וכו'. שם בגמרא (דף כ"ד ע"ב).

ומ"ש ולא עשו מעלה זו אלא לאכילה וכו'. בר"פ טבול יום ואע"ג דלא איתמר התם אלא גבי אונן משמע לרבינו דה"ה למחוסר כפורים כיון דבהדי הדדי מיתנו:

הלכה טז

שש מעלות הראשונות וכו'. בפרק חומר בקדש (חגיגה דף כ"א ע"ב):

ומ"ש לפיכך חולין שנעשו על טהרת הקדש וכו' כמו שביארנו. בפרק י"א. ומה שכתב הראב"ד גם אני ביארתי שאלו דברי יחיד הן ואין הלכה ואילו כל הסוגיות הולכות על דרך שהם בקדש עכ"ל כבר כתבתי שם טעם רבינו:

פרק יג

הלכה א

חמש מעלות עשו חכמים בבגדים וכו'. משנה פ"ב דחגיגה (דף י"ח ע"ב) וכרב אחא (דף י"ט ע"ב) דמוקי למתניתין כולה כרבנן ותני בסיפא ה' מעלות.

ומ"ש ועמי הארץ עצמם כזבין לטהרות כמו שביארנו. בפ"י דמטמאי משכב ומושב.

ומ"ש ובגדי אוכלי חוליהן בטהרה וכו'. ג"ז משנה בפ"ב דחגיגה.

ומ"ש אבל אוכלי חוליהן בטהרה וכו'. ירושלמי שם.

ומ"ש ובגדי אוכלי מעשר שני וכו' עד מדרס לקדש. משנה בפרק ב' דחגיגה.

ומ"ש אבל אוכלי תרומה עצמן וכו'. גם זה שם בירושלמי.

ומ"ש ובגדי אוכלי קדש מדרס לחטאת. משנה פ"ב דחגיגה.

ומ"ש אבל הטהור לקדש וכו'. ג"ז שם בירושלמי:

הלכה ב

וכן עשו חכמים מעלות בטבילה וכו' עד הוחזק לקל. משנה פ"ב דחגיגה.

ומ"ש טבל סתם ולא נתכוון וכו'. שם טבל ולא הוחזק כאילו [לא] טבל פי' הוחזק נתכוון היינו למעשר וממנו ולמעלה אבל לחולין אמרי' התם בגמרא דלא בעי כוונה בין בטבילה בין בנטילה.

ומ"ש וכל המעלות האלו מד"ס וכו'. שם משמע הכי:

הלכה ג

מי שהיה טהור לתרומה וכו'. בפ"ז דטהרות (משנה ח') וכחכמים.

ומ"ש ואי"צ הערב שמש. הכי משמע בר"פ טבול יום (זבחים דף צ"ט):

והר"י קורקוס ז"ל הוקשה לו מ"ש רבינו בספי"ב האונן וכו' והסיחו דעתם ושמא נטמאו והוי דוקא לקדש והרי אף לתרומה צריכים טבילה כמ"ש כאן והאריך ביישוב קושיא זו ולי הדבר פשוט דהתם לא הסיחו דעתם מטהרת גופם קאמר אלא שהסיחו דעתם מלאכול קדש שהרי הם אסורים לאכלו אנו חוששים שמא הסיחו דעתם גם מטהרת גופם וצריכים טבילה אע"פ שאומרים שהם יודעים שלא הסיחו דעתם מטהרת גופם והיא מעלה בקדש ולא החמירו עליהן להצריכם הזאה שלישי ושביעי לחוש שמא נטמאו במת שמאחר שהם אומרים שיודעין שלא הסיחו דעתם מטהרת גופם דיינו שנגזור עליהם טבילה משום מעלה בעלמא:

היו ידיו טהורות וכו'. בפרק שביעי דטהרות וכתב שם הרא"ש שהידים עסקניות ונגעו במקום הטינופת וצריכים נטילה לנגיעת תרומה אבל לא בשביל דחיישינן שמא נגעו בטומאה דא"כ ליבעי כל גופו טבילה ועוד למה סתם ידים שניות ליחוש שמא נגעו באב הטומאה עכ"ל.

ומ"ש ואם לא שמר מטומאת מת וכו' ואם ידע שלא נטמא במת וכו'. בר"פ טבול יום:

הלכה ד

וכן גזרו חכמים על הכלים הנמצאים וכו'. **וכן הרוקים הנמצאים**. שם בפ"ד דטהרות (משנה ה') על ששה ספיקות שורפין את התרומה וכו'. על ספק כלים הנמצאים על ספק רוקים הנמצאים ומייתי לה בפ"ק דשבת (דף ט"ו ע"ב) ובפ"ג דנדה (דף ל"ג ע"ב):

הלכה ה

כל הכלים וכו'. משנה פ"ח דשקלים (משנה ב') כל הכלים הנמצאים בירושלים דרך ירידה לבית הטבילה טמאים דרך עלייה טהורים וכו' דברי ר"מ רבי יוסי אומר כלים טהורים חוץ מן הסל והמגריפה והמריצה המיוחדים לקברות וידוע דהלכה כרבי יוסי ולא חשש רבינו להוציא מן הכלל כלים המיוחדים לקברות לפי שדבר פשוט הוא שהם טמאים.

ומ"ש שלא גזרו טומאה על הכלים הנמצאים בירושלים. בפירקא קמא דפסחים (דף י"ט ע"ב).

ומ"ש חוץ מן הסכינין לשחיטת הקדשים וכו'. יתבאר ממה שיבא בסמוך והוא שנוי אצל מתניתין דכל הכלים וכו' שכתבתי בסמוך:

וכתב הראב"ד חוץ מן הסכינים א"א דבר זה אמר מפני וכו'. ומאחר שהעלה רואה אני את דבריו הרי הוא מסכים לדברי רבינו.

ומה שכתב אבל מצא סכין בי"ד בניסן וכו'. שם סכין שנמצאת בי"ד שוחט בה מיד בי"ג שונה ומטביל קופיץ בין בזה ובין בזה שונה ומטביל חל י"ד להיות בשבת שוחט בה מיד בט"ו שוחט בה מיד נמצאת קשורה לסכין הרי זה כסכין ופירוש משנה זו מבואר כאן בדברי רבינו:

וכתב הראב"ד שוחט בה קדשים מיד א"א אין דברי המשנה כך וכו'. אין פירושו של הראב"ד מוכרח וכבר אפשר לפרש כפירוש רבינו אבל מה שקשה לי בדברי רבינו דבפרק אלו דברים (פסחים דף ע') אמרינן איבעיא להו לבן תימא יש משום שבירת עצם [בחגיגה] או אין בה משום שבירת עצם וכו' ת"ש סכין שנמצאת בי"ד וכו' עד לא מטביל לה ופירש"י שוחט פסחו מיד ואין צריך להטבילה וכו' משמע מהא דטעמא משום דחזקה אדם מטביל סכיניו לצורך שחיטת הפסח ורבינו עצמו כתב כן בפירוש המשנה ולמה תלה כאן רבינו הטעם בלא גזרו על הסכינים הנמצאים ביום זה ואפשר שלזה נתכוון הראב"ד שכתב וכל מ"ש כאן אינו כלום. ולייישב דעת רבינו נ"ל דהכי קאמר שלא גזרו על הסכינים ביום זה מפני שחזקה שאדם מטביל סכיניו לצורך שחיטת הפסח. ועדיין יש לשאול למה השמיט דין הקופיץ בזה ובזה שונה ומטביל וי"ל משום דמאי דמפליג במתניתין בין קופיץ לסכין צריך לאוקומה כבן תימא דיחידאה הוא ואי מוקמינן לה כרבנן צריך לאוקומה בנשיא גוסס בי"ג ומת בי"ד דהוא מילתא דלא שכיחא ולכך כתב סתם דין הסכינים הנמצאים שבכלל זה הקופיץ ואע"ג שכתב לשחיטת הקדשים ה"ק לצורך שחיטת הקדשים שהקופיץ צורך שחיטת קדשים הוא לשבר עצמות החגיגה:

הלכה ו

כתב הראב"ד מפני שעשו אותה ביום הזה א"א מים הרעים שתה כשפירשו לו וכו'. תמהני על פה קדוש שקרא מים הרעים לפי שלא ערב לו. ומ"ש שאין כאן הזאה כל עיקר אבל אמרו שונה וכו' י"ל דרבינו מדנקט תנא שונה יליף לה דהיינו לומר אנו מחזיקים אותו שכבר הזה עליו הזאה ראשונה כדי לטהרו לצורך יו"ט והיום יום ז' ולכן שונה להזות עליו שנית ומטבילו ולדברי הראב"ד קשה לישנא דשונה ועוד שכתב שמא עדיין לא הטבילו ואם לא הזה עליו איך יטהר בטבילה לחוד אם הוא טמא מת ועוד שכתב

ואת"ל שצריכה הזאה לא מן הטעם שלו וכו' שנראה שדברים אלו הם כדברי רבינו ממש ונ"ל דה"ק שאין כאן הזאה כלל אלא טבילה בלבד והטעם משום דכלי זה הוא ספק טמא ספק טהור ואת"ל טמא שמא אינו טמא מת אלא טמא בשאר טומאות שאינן טעונות אלא טבילה לבד וא"ת שלעולם נחוש לטומאת מת שצריך הזאה לא מן הטעם שלו שעשאוה ביום זה כאילו הוא שביעי שלה אלא הטעם שבודאי הקדים בעליו וכו' כלומר שרבינו תלה הטעם בשחכמים עשאוה ביום זה כאילו הוא יום שביעי שלה והראב"ד סובר שלא הוצרכו חכמים לעשותה כי היא מעצמה בחזקה שודאי הקדים בעליה והזה הראשונה וכו'. וסתם דבריו וכל זה איננו שוה שעם כל זה נראה בעיניו יותר נכון לומר שאינו צריך הזאה מהטעם שכתבתי ולשון שונה יתפרש לדעת הראב"ד אע"פ שיש לומר שמא כבר הטבילו בעליו ישנה זה ויטבילנו ולדעת רבינו ניחא טפי. ומ"ש לא מן הטעם שלו אלא שבודאי הקדים בעליו וכו' אומר אני שגם זה הוא הטעם שלו דמה טעם עשאוה חכמים ביום זה כאילו הוא שביעי שלה משום דחזקה שכבר הקדים בעליו והזה הראשונה וכו':

הלכה ח

כל הרוקים הנמצאים בירושלים וכו'. שקלים פרק שמיני כרבי יוסי:

הלכה ט

כשם שהראשון כו'. תוספתא פרק ה' דטהרות:

הלכה י

תרומה וקדשים שנטמאו וכו'. מתבאר ממה שיבא בסמוך:

הלכה יא

ומ"ש ויש שם ספיקות שאין שורפין עליהם וכו' ויש שם ספיקות ששורפין עליהם וכו'. בטהרות פ"ד ופרק בנות כותים (נדה דף ל"ג ע"ב) וכתב רבינו גבי שורפין ואצ"ל קדשים וגם גבי אין שורפין כתב כן ונראים שהם כדברים סותרים זה את זה וביאור הדברים פשוט דקדשים חמירי מתרומה ומה ששורפין עליו תרומה דחשבינן ליה בודאי טמא מכ"ש דחשבינן ליה לקדש בודאי טמא ושורפין וידוע שראוי ליזהר [מ] לשרוף קדשים יותר ממה שראוי ליזהר מלשרוף תרומה וא"כ הספק שאין שורפין עליו תרומה מכ"ש שלא ישרפו עליו קדשים:

הלכה יב

ומה שכתב אבל על ספק ספק הטומאה אין שורפין וכו'. כך הגירסא האמיתית בספרי רבינו ואיתא בפרק בנות כותים שם:

הלכה יג

על ששה ספיקות וכו'. פרק חמישי דטהרות שם ולישנא דמתניתין על ספק מי רגלי אדם שהם כנגד מי רגלי בהמה ופירוש רבינו בה ע"פ התוספתא.

ומ"ש אבל אם נסתפק לו וכו'. שם וכת"ק ואיתא בפרק בנות כותים:

פרק יד

הלכה א

שנים עשר ספיקות וכו'. פ"ד דטהרות והשמיט רבינו ספק בכורות וספק נזירות מפני שאינה ענין לטומאה וטהרה והכניס במקומם ספק עובר ועומד וספק שתי רשויות:

הלכה ב

ספק מים שאובים למקוה כיצד וכו'. פ"ב דמקואות.

ומ"ש ואין מורין לו וכו'. בתוספתא דמקואות פ"ב אמר כן רבי יוסי גבי מקואות וסובר רבינו שאין חולק עליו גם סובר שה"ה לדין זה:

הלכה ג

ספק טומאה צפה על פני המים כיצד וכו' בין שהיו המים בכלים או בקרקעות וכו'. בפרק ד' דטהרות וכתנא קמא.

ומה שכתב אפילו אין שם אלא מלא אדם וטומאה וכו'. שם כרבי יוסי ומשמע לרבינו שאין חולק עליו:

ולא אמרו ספק טומאה צפה וכו'. בסוף נזיר (דף ס"ג ס"ד):

וכל הנתלין ונגררין וכו'. שם (דף ס"ד) וגירסתו בגמרא הניטלים בטי"ת ופירשו התוספות הניטלים אדם עומד במים וחבירו היה משלשל שרץ ספק נגע בו אדם העומד במים או הנגררים שחבירו היה גורר שרץ ע"פ המים ספק נגע ספיקו טמא מפני שהם כמונחים כיון שאם אדם תופס בם אין כאן דין טומאה צפה:

הלכה ד

שרץ שהיה מונח בכלי וכו'. בעיא שם ומסיים את"ל בתר כלי אזלינן כלומר כיון שהוא מונח בכלי אין לו דין צף וכבר ידוע שדרך רבינו לפסוק כאת"ל.

ומה שכתב או שהיה מונח על המת וכו'. כל הני בעיי דאיפשיטו שם באת"ל.

ומה שכתב היה שרץ וכו'. שם בעיא דאיפשיטא באת"ל אלא דבנוסחי דידן איפשיטא לחומרא ובנוסחת רבינו איפשיטא לקולא.

ומה שכתב היה מונח על גבי מי חטאת וכו'. שם בעיא דלא איפשיטא פירוש מספקא ליה מפני שהם עבים מפני האפר המעורב בהם דדילמא דמו לאוכלא.
ומ"ש רבינו ויראה לי שספיקו טהור. נראה שטעמו משום דכיון שטהרו חכמים טומאה צפה ע"פ המים הו"ל ספיקא דרבנן ולקולא:

הלכה ה

כדרך שטהרו ספק טומאה וכו' כיצד עריבה וכו'. תוספתא פ"ה דטהרות:

הלכה ו

ומ"ש שרץ שנמצא צף וכו'. תוספתא בסוף טהרות ופירש ר"ש לפועלים היינו אוכלי חוליהם בטהרה וא"ת מאי שנא מעריבה דבסמוך דמטהרין לתרומה ואפשר דהכא שאני שהוא יין דמתוך שהיא צפה טהורה לפועלים ומתוך שאינה צפה ע"פ המים טמאה לתרומה:

הלכה ז

ספק משקים לטמא אחרים וכו' כיצד היה מקל בידו וכו'. משנה פרק רביעי דטהרות.
ומה שכתב וכן אם נסתפק לו אם נגעו משקים טמאים וכו'. **ומה שכתב וכן אם נסתפק לו אם נגעו במשקים אלו וכו'**. טעם כולם משום דטומאת משקים דרבנן.
ומה שכתב אבל טמא שפשט ידו. משנה פ"ד דטהרות:

הלכה ח

חבית שהיא מליאה משקים וכו'. בתוספת' דטהרות פ"ה (מגע) טמא מת שפשט ידו לאויר החבית ספק נגע ספק לא נגע ספק אוכלים ומשקים טמא והכלי טהור. ונראה שספק אוכלים ט"ס הוא דספק משקים ליטמא טמא אבל ספק אוכלים טהור וכך הם דברי רבינו שלא הזכיר לטמא אלא ספק משקים.
ומ"ש וכן אם נכנסו משקים שהם טמאים מספק וכו'. שם חבית שיש בה משקים טהורים עד חציה ונפלו משקים לאוירה ספק טמאים ספק טהורים המשקים טהורים שאין מיטמאים אלא מחמת החבית נפלו על גבי המשקים משקים טמאים והחבית טהורה פירוש שאין מיטמאים אלא מחמת החבית וכדתנן בפרק ח' דכלים השרץ שנמצא בתנור הפת שבתוכו שנייה שהתנור תחילה והכא כיון שהחבית טהורה אף המשקים טהורים.
ומ"ש וכן אם נפלו משקים אלו וכו'. שם אפה פת בתנור ונפלו משקים לאוירו ספק טמאים [ספק טהורין] הפת טהורה שאינה מיטמאת אלא מחמת התנור ומסיים בה נפלו על גבי הפת הפת טמאה והתנור טהור והשמיטו רבינו והטעם משום דמשמע ליה

דמשבשתא היא דספק משקים ליטמא טמא אמרו לא ספק אוכלים ואי בעית לתרוצה צריך לאוקומה כשהיו בפת גומות ובהם משקים ומי הכניסנו בתגר זה הילכך להשמיטה עדיף:

הלכה ט

המרבץ ביתו וכו' עד הרי ז. ו טמאה בספק. תוספתא דטהרות פרק ה' וכתב הראב"ד הניח הככר עד שנגבו המים א"א נ"ל מפני מראית העין וכו' וטעם רבינו הגון:

הלכה יא

ספק ידים וכו' עד והככרים כמו שהיו. משנה פ"ב דידים.

ומ"ש וכן אם היו ידיו טמאות וכו'. גם זה שם.

ומ"ש ספק היה דבר חוצץ וכו'. נלמד ממה שנתבאר בסמוך:

הלכה יב

היתה ידו אחת טמאה וכו'. זה נלמד ממ"ש בראש הפרק גבי ספק מים שאובים למקוה אין מורין לו לטבול במקוה זה ולעשות טהרות לכתחילה:

פרק טו

הלכה א

ספק דברי סופרים כיצד וכו'. פ"ד דטהרות:

ומ"ש וכן אם אכל אוכלים טמאים וכו' וספק נגע בטהרות אלו וכו'. פשוט הוא שזה בכלל ספק ד"ס.

ומ"ש וכן האוכל ספק אוכלים טמאים וכו'. גם זה בכלל ספק ד"ס.

ומ"ש וכן האוכל תרומה תלויה טהור. תוספתא פ"ה דטהרות.

ומ"ש אבל אב הטומאה שהוא מד"ס וכו'. משנה פ"ד דטהרות.

ומ"ש אא"כ היה האב עצמו טמא בספק וכו' כמו שביארנו. בפי"ג:

הלכה ב

ספק החולין וכו'. משנה פ"ד דטהרות:

הלכה ג

ספק הקרבנות כיצד וכו'. שם ומייתי לה בסוף פירקא קמא דכריתות (דף ח'):

הלכה ד

ספק נגעים כיצד וכו'. גם זה שם:

הלכה ה

ספק עומד ועובר וכו'. בפרק שלישי דעדיות (משנה ז') ובפרק ששי דטהרות הטמא עומד והטהור עובר הטהור עומד והטמא עובר וכו' ספק האהיל ספק לא האהיל וכו' רבי יהושע מטמא וחכמים מטהרים וזה ע"פ מה ששנינו פרק י"ג דנגעים הטמא עומד תחת האילן והטהור עובר טמא הטהור עומד תחת האילן והטמא עובר טהור ואם עמד טמא וידוע דהלכה כחכמים:

הלכה ו

ספק שרצים כו'. בפ"ד דטהרות ספק שרצים כשעת מציאתן ובתוספתא אי זהו ספק שרצים שטיהרו חכמים זה ספק הנזרקין ובמשנה דטהרות רפ"ד שנינו הזורק טומאה ממקום למקום ככר לבין המפתחות מפתח לבין הככרות טהור פי' מפתח טמא ואין ידוע אם נגע בככרות בעת עוברו עליהם וכן ככר לבין מפתחות טמאים אנו דנין הדבר כשעה שמצאנו אותו וכיון שעכשיו אין נגיעה טהור:

הלכה ז

השרץ בפי חולדה וכו'. בפרק רביעי דטהרות.

ומ"ש היתה מהלכת בו ונוגע בככרות וכו'. תוספתא פרק ד' דטהרות וכחכמים.

ומ"ש במה דברים אמורים בזמן שנטלתו וכו' עד הרי אלו טמאות. שם בתוספתא.

ומ"ש ראוהו חי בפיה. אע"פ שמצאוהו מת בפיה כך היא הנוסחא הנכונה והיא בתוספתא בפרק הנזכר:

וכן השרץ בפי חולדה וכו'. משנה פרק ד' דטהרות שם:

הלכה ח

ספק רשות הרבים כיצד. תוספתא פ"ו דטהרות:

וכל אלו הספיקות וכו'. הדבר מבואר דלא קאי אמאי דסליק מיניה שהוא ספק ר"ה אלא לספיקות הקודמים לזה:

וכתב הראב"ד מפני שאין בהם א"א זה שיבוש אלא אע"פ שיש בהם עכ"ל. ולכאורה משמע כדברי הראב"ד דשאין בו דעת להשאל אפילו ברה"י טהור בכל הספיקות ומאי רבותא דהני דקתני אלו ספיקות שטהרו חכמים אלא ודאי דהני אפילו שיש בהם דעת להשאל טיהרום אלא שבפ"ק דחולין (דף ט' ע"ב) אמרו על ההיא דשרץ בפי חולדה ומהלכת ע"ג ככרות של תרומה דטעמא הוי משום דככר אין בו דעת להשאל ומשם למד רבינו דכל הני טיהרום מטעם זה וצ"ל דמשמע לרבינו דכי תנן אלו ספיקות שטיהרו

חכמים לאו למימרא שנשתנו אלו משאר ספיקות שאע"פ ששאר ספיקות טמאות אלו טהורות אלא הספיקות שטיהרו חכמים מטעם שאין בו דעת להשאל מני ואזיל:

הלכה ט

ספק ב' רשויות כיצד וכו'. משנה פ"ו דטהרות במתניתין ד' ספקות ר' יהושע מטמא וחכמים מטהרים:

אע"פ שספק ר"ה טהור וכו'. בפ"ב דע"ז (דף ל"ו:):

הלכה י

שרץ שנמצא שרוף וכו'. פ"ט דטהרות.

ומ"ש ומחט שנמצאת וכו'. שם פ"ג:

הלכה יא

שני עדים אומרים לו נטמא וכו'. ספ"ה דטהרות וכחכמים.

ומ"ש ואעפ"כ אין אומרים לו עסוק בטהרות וכו'. תוספתא שם (פ"ו) טהור ואין אומרים לו עסוק בטהרות אלא יחוש לעצמו. וכתב ר"ש יחוש לעצמו דלגבי אחרים לא מהני מאי דקאמר לא נטמאתי אלא לדידיה דוקא הוא דמהני עכ"ל ולישנא לא משמע כפירושו אלא הכי קאמר אפילו לעצמו יחוש ולא יתעסק בטהרות עד שיטבול.

ומ"ש עד אומר נטמא וכו' עד סוף הפרק. משנה שם ספ"ה דטהרות:

פרק טז

הלכה א

מפני מה טהרו חכמים וכו'. תוספתא דטהרות.

ומה שכתב ומפני מה החמירו ברשות היחיד וכו'. פירקא קמא דחולין (דף ט' ע"ב) ופרק כשם (דף כ"ח כ"ט) ופרק שני נזירים (נזיר דף נ"ז):

וכתב הראב"ד הרי היא טמאה לבעלה עד שתשתה א"א ובתוספתא מפרש עוד טעם אחר וכו'. וי"ל לדעת רבינו שאותו טעם רבן שמעון בן גמליאל אמרו ויש לגמגם עליו דהא שלשה הם רבים כמו שכתב רבינו בסמוך והרי הם יכולים להשאל ולפיכך השמיטו רבינו והטעם הראשון הוא דברי בן זומא ששאלוהו והשיב וקבלו תשובתו ועוד דסוגיין דגמרא בכל דוכתא דספק טומאה ברשות היחיד טמא מסוטה ילפינן לה:

הלכה ב

ומ"ש וכשם שהסוטה ובועלה שנים וכו'. בפ' ב' נזירים.

ומ"ש בד"א כשהיה זה שנטמא בספק יש בו דעת להשאל וכו'. פ"ק דנדה (דף ד' ע"ב) ופרק כשם (דף כ"ח ע"ב) ובתוספתא דטהרות (פ"ו).
ומ"ש כיצד חש"ו וכו'. משנה פ"ג דטהרות:

הלכה ג

הסומא והישן והמהלך וכו'. תוספתא פ"ג דטהרות:
בד"א שכל שאין בו דעת לישאל וכו' כיצד תינוק טמא וכו'. משנה פ"ג דטהרות וכחכמים:

הלכה ד

היו משקים טמאים וכו'. שם.
ומ"ש ואם היה כלב וכו'. שם וכראב"י דמשנתו קב ונקי.
ומ"ש נמצא בבצק וכו'. שם.
ומ"ש במה דברים אמורים כשהיו המשקים צלולים וכו'. ס"פ עשרה יוחסין (קידושין דף פ' ע"ב) אמר ר"י ב"ל לא שאנו אלא במשקים לבנים וכו' ופירושו וכו'. ורבינו מפרש דר"י לא מפלג אלא בין צלולים לעכורים דצלולים אפילו אדומים הם נבלעים בבצק ואינם ניכרים ועכורים אפילו לבנים הם ניכרים ומאי דאמר פירושו לא שמע היינו לומר דלצלולים קרו לבנים ולעכורים קרו אדומים:

הלכה ה

איזו היא חזקה וכו'. שם וכר"י:

הלכה ו

היו טומאות וטהרות וכו'. בתוספתא רפ"ד ואיתא פ"ק דנדה (דף ה' ע"ב) היה וכו' עוטף בטליתו וכו' וטומאות וטהרות למעלה מראשו ספק נגע ספק לא נגע ספיקו טהור ואם א"א לו אא"כ נגע טמא וכתבו התוספות פי' טליתו טמא וטהרות בצדו או טליתו טהור וטומאות בצדו כגון שרץ ואינו יודע אם נגע אם לא נגע אי נמי טומאות וטהרות בצדו וטליתו טהור ואינו יודע אם נגע לטומאה ואח"כ לטהרה וקמ"ל דלא הוי ס"ס שמא לא נגע הטלית בשרץ ואפילו נגע שמא לא נגע בטהרות דאם נגע בשרץ כמו כן נגע בטהרות עוד כתבו על מה שאמרו ואם א"א אא"כ נגע ואם תאמר פשיטא כיון דא"א ודאי נגע וי"ל דלאו לא אפשר כלל קאמר אלא כלומר קרוב לודאי וכן מוכיח בתוספתא שאמרו ואם א"א אלא א"כ נגע ספיקו טמא מדקאמר ספיקו משמע דלא הוי ודאי נגע עכ"ל. וכ"כ רש"י:

הלכה ז
ככר של תרומה וכו'. תוספתא דטהרות ופ"ק דנדה עלה ד' ככר ע"ג הדף וכו'.
ומ"ש אע"פ שהוא במקום מדרון. פירושו אע"פ שהמדרס במקום מדרון שאפילו נפלה ככר על המדרס לא נשאר שם אבל אם המדרס בקרקע שוה פשיטא דטהור שאם היה נופל שם היה נשאר וכן פי' התוספות:

הלכה ח
תינוק שנמצא וכו' וכן חמור וכו'. פ"ג דטהרות:

הלכה ט
תינוק שהיה תופס וכו'. תוספתא דטהרות פרק שלישי:

הלכה י
וארבעה ספיקות וכו'. גם זה תוספתא בפ' הנזכר.
ומ"ש הגדיל עד שיהא בו דעת לישאל וכו' עד אוכלין על גביו טהרות. בס"פ לולב הגזול (סוכה דף מ"ב).
ומ"ש כיצד בודקים אותו. תוספתא פ"ג דטהרות ופ"ק דחגיגה שם:

פרק יז

הלכה א
כזית מן המת וכו'. פרק ד' דטהרות ואם תאמר הרי טומאה זו אין לה מקום כיון שהיא בפי עורב וספיקה טהור כמו שנתבאר בפרק ט"ו גבי שרץ בפי חולדה ונבילה בפי הכלב ותירץ רבינו שמשון שכל המאהילים חשיבי יש לטומאה מקום אפילו בנזרקים:
וכן הממלא בכלי וכו'. פרק ד' דטהרות הממלא בעשרה דליים ונמצא שרץ באחד מהם הוא טמא וכולם טהורים ומה שמחלק בין יש לו אוגנים לאין לו נלמד ממה שיבא בסמוך ומפרש רבינו דהממלא בעשרה דליים היינו שהוא ממלא בכלי ונותן בעשרה כלים ואיני יודע מי הכריחו לפרש כן.
ומה שכתב וכן הממלא בעשרה דליים וכו'. פירקא קמא דנדה (עלה ג' ע"ב) המדלה עשרה דליים מים זה אחר זה ונמצא שרץ באחד מהם הוא טמא וכולם טהורים ואמר ריש לקיש משום רבי ינאי לא שאנו אלא שאין לה אוגנים אבל אם יש לה אוגנים טמאים ונראה דה"פ הכלי שנמצא בו השרץ הוא טמא וכולם טהורים מפני שאנו תולים שהיה השרץ בכלי קודם שהטיל בו מים וכל הדליים ושאר הכלים טהורים משום דאפילו אם תמצי לומר שהשרץ היה בבור ועלה בדלי וממנו נפל לכלי הדלי והכלי טהורים משום

דהו"ל טומאה צפה על פני המים אבל כשיש בדליים אוגנים חיישינן שמא אחר שיצאו המים נשאר בדלי ונטמא הדלי ואחר כך נפל השרץ לכלי. אבל קשה למה תשעה הכלים טמאים. ועל מ"ש בבבא קמייתא ואם היה לכלי שמילא בו אוגנים וכו' קשה דזו אינה טענה אלא לטומאת הכלי שמילא בו לא לטמא שאר כלים וע"ק דברישא טיהר מפני שאין בהם דעת לישאל ואם כן למה טימא כשיש בו אוגנים הא אין בהם דעת לישאל וצריך עיון:

המערה מכלי לכלי וכו'. פרק ד' דטהרות.

ועל מה שכתב רבינו מפני שהם כלים. א"א תמה אני וכו'. ומ"ש שהרי טומאה הבאה בידי אדם היא כלומר וכיון שהטומאה באה בידי אדם ה"ל יש בה דעת לישאל ולדעת רבינו י"ל שמאחר שלא נודע לאדם לא חשיבא באה בידי אדם. ומ"ש ואף על גב דר"י ס"ל וכו'. בפירקא קמא דנדה שם:

הלכה ב

קופה שנשתמש בה וכו' אם יש לה שוליים וכו'. פשוט בפ"ק דנדה.

ומ"ש או אזנים וכו'. שם כר"י.

ומ"ש ואפילו נשתמש בה בטהרות בזוית זו וכו'. גם זה שם וכר"י:

הלכה ג

הזולף את הבור וכו' עד הכל טמא. בסוף טהרות וכתב הר"ש זולף מלשון שפיכה כמו מזלפים עליו ביד וכמו מזלפין על גבי האישים והכא הוצאת יין ושמן מן הבור זולף קרי ליה ויתכן דנופל לשון זולף בדבר שאין נעשה בבת אחת אלא מעט מעט דמתניתין דממלא כלים זה אחר זה מן הבור:

הלכה ד

היה קוצה זיתים וכו'. בתוספתא פרק י"א דטהרות כחכמים ולא כרבי דפליג עלייהו ואמר דאם נמצא במעטן זיתים שבגג טהורים ואע"ג דסתם מתניתין פרק ט' דטהרות כרבי לא חש לה רבינו. ויש לתמוה דהא אמרינן בפרק החולץ (יבמות דף מ"ב ע"ב) דסתם במתניתין ומחלוקת בברייתא הלכה כסתם דמתניתין.

ומ"ש נמצא בין כותל לזיתים וכו'. במשנה שם ופירש רבינו שמשון טהור ולא חיישינן שמא היה על הזיתים:

הלכה ה

הקורץ מקרצת וכו' ונמצא השרץ וכו' עד אף העיסה טמאה. תוספתא דטהרות (פי"א) וכחכמים ופירש ר"ש הקורץ מלשון קרץ מצפון. מקרצות חתיכות של בצק וטעמא

דעיסה כטעמא דמעטן עכ"ל. ונמצא בתוכה ודאי בעיסה היה דאי במקרצת נפל לא היה בתוכה אלא על גבה:

הלכה ו

אוכל טמא וכו' עד הולכים אחר הרוב. תוספתא דטהרות פ"ד ובספרי רבינו כתוב אע"פ שאין עליה משקה רותח וט"ס הוא וצ"ל טופח במקום רותח:

הלכה ז

וכן אם היו דמים טהורים וכו' עד שהוא טהור. תוספתא דטהרות ריש פרק ז':

הלכה ח

עיר שיש בה נבילות וכו'. שם וכת"ק:

הלכה ט

האשה שמגבבת וכו' עד סוף הפרק. תוספתא פ"ג דטהרות:

פרק יח

הלכה א

כל שאתה יכול וכו'. פ"ו דטהרות וכתבו התוספות בפרק חזקת (בבא בתרא דף נ"ה ע"ב) דאפילו ס"ס טמא מפני כי מן הדין אפילו חד ספיקא ראוי לטהר דאוקמה אחזקתה וכיון דמטמאינן בחד ספיקא דילפינן מסוטה מ"ל חד ספיקא מה לי כמה ספיקי:

הלכה ב

תשעה צפרדעים וכו'. תוספתא פ"ו דטהרות:

זה הכלל כל ספק וכו'. משנה פ"ז דטהרות.

ומ"ש לפיכך עצמות המת ועצם נבילה וכו'. משנה פ"ה דטהרות וכחכמים:

הלכה ג

המוצא מת מושכב וכו'. פרק כיצד צולין עלה פ"א (ע"ב) ודע דמסיים בה במה דברים אמורים במהלך ברגליו אבל טעון או רכוב טמא וכו' לפי שטעון או רכוב א"א שלא יגע ולא יאהיל ופירש רש"י בד"א דמשובר ומפורק טהור טעון משוי ע"כ הולך נע ונד לכאן ולכאן ומאהיל על צדדיו עכ"ל. ואיני יודע למה השמיטו רבינו ואפשר שסמך על מה שכתבו בפרק ו' מהלכות קרבן פסח ושם כתבתי בביאור דינים הללו:

הלכה ד

שרץ שנמצא במבוי וכו'. משנה פרק דם הנדה (נדה דף נ"ו) השרץ שנמצא במבוי מטמא למפרע עד שיאמר בדקתי את המבוי הזה ולא היה בו שרץ או עד שעת כיבוד ובגמרא

איבעיא להו עד שעת כיבוד חזקתו בדוק או דילמא חזקתו מתכבד ומאי נפקא מינה דאמר כיבד ולא בדק אי אמרת חזקתו בדוק הא לא בדק אי אמרת חזקתו מתכבד הא מתכבד ופירש רש"י חזקתו בדוק מי מחזקינן דבדיק ליה בשעת כיבוד וכו' או משום דחזקתו מתכבד דאי הוה התם בשעת כיבוד הוה נפיק האי שרץ מחמת כיבוד ואסיקנא דחזקתו בדוק.

ומ"ש בד"א שמצאו יבש וכו'. שם במשנה לר"ש ופסק רבינו כוותיה משום דר"א מפרש מילתיה בגמרא:

הלכה ה

שני רוקין ברה"י וכו'. פרק ד' דטהרות שני רוקין אחד טמא ואחד טהור תולין על מגען ועל משאן ועל היסטן ברה"י ועל מגען בר"ה בזמן שהם לחים ועל משאן בין לחים בין יבשים ופירושה מבואר כדברי רבינו.

ומ"ש כבר ביארנו שאם נגע ברוק הנמצא וכו'. שם היה רוק יחידי ונגע בו ונשאו והסיטו בר"ה שורפין עליו את התרומה ואין צ"ל ברה"י.

ומ"ש כבר ביארנו. הוא בפרק י"ג מהלכות אלו:

הלכה ו

מי שישב ברשות הרבים וכו'. בפרק ה' דטהרות:

הלכה ז

מי שאבד לו כלי וכו'. תוספתא דטהרות.

ומ"ש אבד לו בר"ה וכו'. משנה פ"ח דטהרות:

כתב הראב"ד או מקצתו טמא א"א בתוספתא בר"ה אבד ביום ומצא בלילה טמאים מדרס וטהורין טמא מת וברה"י טמא מדרס וטמא מת. ולקמן אצל מ"ש רבינו וכן מי שאבדו כליו ברה"י ומצאן אפילו בו ביום הרי הם טמא מדרס וטמא מת כמו שביארנו כתב הוא לא ביאר כן למעלה אלא שאם אבד ומצא בו ביום אפילו ברה"י טהורים וכן הוא במשנה ובתוספתא עכ"ל:

והילך לשון המשנה המאבד ביום ומצא ביום טהור ביום ומצא בלילה בלילה ומצא ביום ביום ומצא ביום של אחריו טמא זה הכלל כל שעבר עליו הלילה או מקצתו טמא פירוש דביום אמרינן דסתמא אם היה אדם נוגע בו היה מגביהו כדרך כל מוצא אבדה אבל אם היה אבוד אפילו שעה אחת מהלילה אפשר שבאותה השעה דרסו עליו ולא ראוהו וז"ל התוספתא המאבד והמוצא ברה"י ועבר עליהם הלילה טמא מדרס וטמא מת בר"ה ועבר עליהם הלילה טמאים מדרס וטהורים טמא מת ר"ש מטהר וכו' ומודים חכמים

לר"ש במניח ושוכח וכו' ברה"י שעבר עליהם לילה טמאים מדרס וטהורים מטמא מת ע"כ ומדברי ר"ש נראה דאינו גורס גבי רה"י עבר עליו הלילה וכתב דמשום חומרת רה"י דספיקו טמא לא מפלגינן בין יום ללילה ומתני' דקתני ביום ומצא ביום מיירי בר"ה וכן נראה מדברי רבינו וכוונת הראב"ד בהשגה הראשונה להשיג על רבינו שכתב דבר"ה אם עבר עליו הלילה סתם וכתב ה"ז בחזקת טמא דמשמע שהוא טמא מדרס וטמא מת כעין מ"ש ברישא וליישב דברי רבינו נאמר דאדרבה מדברישא כתב טמא מדרס וטמא מת משמע דכשכתב סתם טמא אינו אלא טמא מדרס בלבד:

ובהשגה השנית משיג עליו שהוא לא ביאר כן למעלה וכו' ועוד דהמשנה ותוספתא הוו תיובתא למ"ש שאם מצאם אפילו בו ביום טמאים:

ואני אומר שאני תמה על מ"ש שהוא לא ביאר כן למעלה וכו'. שדבריו מבוארים באר הטב דברה"י סתם וכתב ה"ז טמא ולא חילק בין עבר עליו הלילה ללא עבר עליו כדמפליג בר"ה. ומה שהקשה עליו מהמשנה אינה קושיא שמה ששנינו המאבד ביום ומצא ביום טהור פי' רבינו דהיינו דוקא בר"ה אבל ברה"י טמא ומה ששנינו בתוספתא המאבד והמוצא ברה"י ועבר עליהן הלילה טמא דמשמע הא אם לא עבר עליו הלילה טהור י"ל דברה"י אפילו מאבד ומוצא ביום טמא ולא כתב ועבר עליהם הלילה אלא משום דבעי למיתני בסיפא דבר"ה ועבר עליהם הלילה טמאים ור"ש מטהר תנא ברישא גבי רה"י ועבר עליהן הלילה טמאים לאשמועינן דאע"ג דר"ש פליג בסיפא מודה ברישא דמתניתין מסייעא לרבינו דקתני בדין שוטח כלים דבסמוך שאם נפלו והלך להביאם טמאים ולא מפליג בין יום ללילה וכן שנינו עוד שם נפל דליו לתוך בורו של עם הארץ והלך להביא במה יעלנו טמא מפני שהונח ברשות ע"ה שעה אחת ולא מפליג בין יום ללילה:

הלכה ח

הניח כלי או שכח וכו'. תוספתא פרק תשיעי דטהרות שם:

הלכה ט

המאבד ומצא בתוך הבית וכו'. שם בתוספתא. וכתב רבינו שמשון דלא שכיחי התם עכו"ם ועם הארץ בתוך הבית של חבר:

הלכה י

השוטח כלים וכו'. משנה פרק ח' דטהרות פירוש דהוי ככל ספק טומאה דבר"ה טהור ברה"י טמא וכ' רבינו שמא נגעו בהם טמאים פי' דלמדרס אין לחוש שאין דרך העוברים לדרוס על בגדים השטוחים לייבש אבל אפשר שנגעו בהם משא"כ באבידה שאין רואים

ודורסים עליה ולכך אין מקום לחלק בזה בין יום ללילה כמו באבידה וכשמשמרן אפילו נגיעה לא נגעי.

ומ"ש וכן מי שאבדו כליו וכו'. תוספתא פ"ט דטהרות:

הלכה יא

שוטה אחת בעיר וכו' עד ואם לאו ישאלנה. טהרות פ"ה פירוש כי השוטה אינה יודעת עתות וסתה ולכך תמיד היא בחזקת טמאה וכן הנכרית וכתב ר"ש אבל איש שוטה לא שאין האיש רגיל בזיבות וגבי נכרית ה"ה לעכו"ם דעשאום כזבים. ובמשנה הזכירו כותית ורבינו השמיטה משום דעשאום כעכו"ם ובכלל נכרית היא:

הלכה יג

מי שישן בר"ה וכו'. שם וכחכמים:

הלכה יד

נגע בר"ה וכו'. ג"ז שם וכחכמים.

ומ"ש ואם ראוהו חי וכו'. בתוספתא דטהרות פ"ז:

הלכה טו

המסוכן ברה"י וכו'. משנה ריש פרק ו' דטהרות וכת"ק.

ומ"ש מעשה באחד וכו'. תוספתא דטהרות פ"ו:

הלכה טז

טמא שהיה עומד ומדבר וכו'. משנה פ"י דטהרות מי שהיה עומד ומדבר על שפת הבור וניתזה צינורא מפיו ספק הגיעה לבור ספק לא הגיעה ספיקו טהור ובתוספתא בסוף טהרות מסיים בה של שמן ספיקו טמא של יין ספיקו טהור מפני שהבל הבור קולטת ופירש ר"ש כשניתזה הצינורא על שפת הבור של יין קולטה השפה ומונעה מלירד ובבור סיד שאינו מקבל טומאה אבל בבור של שמן שלפני הבד מתוך שהשמן מחליק ומצחצח טפת הצינורא מחלקת ויורדת עד למטה עכ"ל:

פרק יט

הלכה א

שני שבילין וכו' וכן השרץ וכו'. פ"ה דטהרות:

הלכה ב

שני שבילין אחד טמא וכו' וכן אם נטמאו בטומאה קלה וכו'. שם שני שבילין אחד טמא ואחד טהור וכו' שני ככרים אחד טמא ואחד טהור וכו' ובפרק קמא דפסחים עלה

י' ובפרק שני דכתובות אמר רבי יוסי בבת אחת דברי הכל טמאים בזה אחר זה דברי הכל טהורים לא נחלקו אלא בבא לישאל עליו ועל חבירו רבי יוסי מדמי ליה לבת אחת ורבי יהודה מדמי ליה לזה אחר זה וידוע דהלכה כרבי יוסי.

ומה שכתב ואפילו ככר טמאה וכו'. שם בתוספתא רבי יוסי אומר טמא שאפילו טמאה שנתערבה במאה טהורות טמא:

הלכה ג

ככר טמא שנתערב וכו'. תוספתא פ"ו דטהרות שם:

הלכה ד

שני שבילין אחד טמא וכו'. נדה פרק האשה (דף ס'):

פרק כ

הלכה א

כל מקום שהוא רה"ר וכו'. נלמד ממה שיבא בסמוך:

הלכה ב

ארבע אמות הסמוכות לר"ה וכו'. פ"ק דבתרא (דף י"ב).

ומ"ש וכן הכרמלית וכו'. בסוף פ"ו דטהרות האצטוונית רה"י לשבת ור"ה לטומאה:

הלכה ג

יש שם מקומות וכו' ואלו הם השבילים המפולשים וכו'. שם וכת"ק ואיתא בפ"ב דעירובין (דף כ"ב ע"ב).

ומ"ש והבקעה המוקפת וכו'. דין הבקעה פ"ו דטהרות שם ואיתא בפ"ק דשבת (דף ו' ע"ב) וכאוקימתא דרב אשי.

ומ"ש ובסילקי וכו' והפורן וכו' וחצר שהרבים וכו'. פ"ו דטהרות.

ומ"ש וכן מבואות היורדים לים וכו' והבימוסות והמרחצאות. תוספתא פרק שלישי דטהרות.

ומה שכתב וכן כל העזרה וכו'. פירקא קמא דפסחים (דף י"ח ע"ב):

הלכה ד

גנות העיר וכו' עד רה"י לכל. תוספתא דטהרות פ"ז:

הלכה ו

הבקעה המוקפת גדר וכו'. פ"ו דטהרות וכאוקימתא דרב אשי פרק קמא דשבת (דף ו' ע"ב) ומייתי מתניתין דטהרות בפ"ט דבתרא (דף קנ"ג ע"ב) ואמר רבא לא שאנו אלא שלא עברו עליה ימות הגשמים אבל עברו עליה ימות הגשמים רה"י לכאן ולכאן:

ואלו הם ימות החמה וכו' ואלו הם ימות הגשמים וכו'. תוספתא דטהרות פ"ז:

בין העגולים של ענבים וכו' עד שכנגדה. בסוף טהרות:

הלכה ז

שאר כל המקומות וכו':

הלכה ח

ויש מקומות שאינם רשות היחיד וכו': **כיצד אילן שהוא עומד ברשות הרבים וכו' עד שהחנות רשות היחיד**. טהרות פרק ו':

הלכה ט

וכתב הראב"ד שהחנות רשות היחיד א"א הפירוש הזה חשך ולא אור ומה בין זה לזה אבל רישא וכו'. איני יודע למה חרד כל החרדה הזאת לומר שהפי' הזה חשך ולא אור ועוד מה זה שכתב ומה בין זה לזה והלא כבר ביאר רבינו מה בין זה לזה כשהוא חנות אחת טמא הרי כלל החנות דבר טמא שהוא מונח בר"ה ספק נכנס ונטמא ספק לא נכנס טהור כדין ספק טומאה ברשות הרבים אבל כשהם שתי חנויות אחת טמאה ואחת טהורה ונכנס ודאי לאחת מהם ואינו יודע לאיזו מהם הו"ל נכנס לרשות היחיד ואינו יודע אם נטמא דהוי ספק טומאה ברשות היחיד וטמא וכן מבואר בדברי רבינו בפירוש המשנה והוא פירושו של הראב"ד: וכן בקעה בימות הגשמים וכו'. בפרק ששי דטהרות וכחכמים ואיתא בפרק קמא דפסחים (דף י') ופרק חזקת (בבא בתרא דף נ"ה) ופרק בתרא דעבודה זרה (דף ע'):

הלכה י

מקום שהיה רשות היחיד וכו'. שם:

הלכה יא

דברים שהם בר"ה וכו'. תוספתא דטהרות פ"ז:

וכתב הראב"ד או בנייר ונתון לתוכה ספק נגע א"א לא ידעתי מהו זה וכו'. ואני אומר שגירסת רבינו בתוספתא לא היתה כגירסת הראב"ד והטעם מבואר שמאחר שהככר שהוא המקבל טומאה נתון לתוכה הרי הוא כרשות היחיד ועוד שכיון שהיא על כתיפו הוי כמונח ברה"י כמו ששנינו בפרק רביעי דטהרות שני רוקים וכו' וכיון שהוא מונח

על כתיפו הוי יש בו דעת לישאל וספיקו בכל ענין טמא ואי זה סופר טועה הגיה מדעתו בבא זו לחלק בין הכניס ידו לתוכה ללא הכניס מפני שבבבא ראשונה חילקו בכך ולא שת לבו לזאת דלא שייך לחלק בה בכך כמ"ש ותמהני על אדוננו הראב"ד ז"ל שלא דקדק בכך ואפשר שמפני שהרגיש בכך לא כתב כלשון משיג אלא כמסתפק:

הלכה יג

ומ"ש היה זב רוכב על חמורו וכו' עד סוף הפרק. שם בתוספתא וכרבי יוסי מחבירו: **סליקו הלכות אבות הטומאות**